

mokslas • menas literatūra

DRAUGAS

ANTROJI DALIS / 1973 METAI

KOVO MĖN. 17 D. / MARCH 17, 1973

PART TWO — NR. 65 (11)

Šiame numery

Dr. Jurgis Gimbutas apie
Lituanistikos Institutą.
Vytauto Alanto romanas.
Jurgio Jankaus novelės tąsa.
Operetė ir Johan Strauss.
Išpūdžiai iš antrakaimiečių
jubilejinio spektaklio.
Rusų vokiečių sąmokslas
dokumentai.

RINKTI, STUDIJUOTI IR SKELBTI

Pokolbis su Lituanistikos Instituto pirmininku dr. Jurgiu Gimbutu

Lituanistikos Institutas mūsų kultūrinio gyvenimo raidoje išsivijioje yra viena iš tų gyvastingųjų organizacijų, kuri savo pėdsakus palieka ne greit užmirštamose kalbose, bet konkrečiuose kultūros darbuose. Šiuo metu, pasikeitus Instituto vadovybei ir ruošiantis rudenį įvykstančiam ketvirtajam jo suvažiavimui, manome, jog yra aktualu mūsų visuomenei šį tą daugiau ir konkrečiau sužinoti apie Literatūros Instituto čionykštę egzistenciją. Tad ir užkalbiname naująjį Lituanistikos Instituto pirmininką dr. Jurgį Gimbutą.

— Pastebėta, kad mūsų visuomenė dar vis pasiklysta, kai reikia šnekti apie Institutus ir šiaip mokslinio pobūdžio draugijas bei akademijas. Gal galėtumėte bent trumpai suminėti Lituanistikos Instituto struktūrą, jo narystę ir jo savitą kelių šalia Lietuvos katalikų mokslo akademijos, šalia Pedagoginio lituanistikos instituto (su šiuo dažnai įsiskis maišomas).

— Lituanistikos Institutas (toliau trumpai LI) yra mokslinių tyrimų draugija, kurios narių tikslas yra rinkti, studijuoti ir skelbti dokumentus ir mokslinius duomenis, liečiančius lietuvių kalbą, literatūrą, tautosaką, etnografiją, Lietuvos istoriją ir geografiją, lietuvių išeivių istoriją ir visą kitą mokslinę medžiagą, turinčią ryšį su Lietuva ir su būdingąja lietuvių kultūra. LI įkurtas Chicagoje 1951 metais Lietuvos profesorių draugijos iniciatyva. 1959 metais LI buvo inkorporuotas Ilinojuje kaip nepelno draugija. Pirmuoju LI pirmininku prezidentu buvo prof. dr. Petras Jonikas. Pradžioje buvo 26 nariai, dabar jų yra 68. Tačiau tikrąja LI užuomazga galima laikyti 1939 metais Lietuvoje įsteigtąjį Lituanistikos institutą, kuris vėliau įsiliėjo į Lietuvos Mokslų Akademiją.

LI nariais gali būti statuto nustatytų kvalifikacijų asmenys, išrinkti instituto tarybos. LI nariai gali ir jau yra keli nelietuviai. LI tarybą sudaro penki prezidento nariai ir visi skyrių vedėjai. Šiuo metu yra šeši skyriai: Kalbos (ved. L. Dambriūnas, seniau prof. A. Salys), Literatūros (ved. dr. K. Ostrauskas, seniau dr. V. Maciūnas), Tautotyros ir kraštotyros (ved. J. Gimbutas, seniau dr. J. Balys), Istorijos (ved. dr. J. Puzinas, seniau dr. A. Šapoka), Teisės ir sociologijos (ved. dr. D. Krivickas). Statutas leidžia kurti ir daugiau skyrių, jei susidarytų kitokių sričių specialistų būrelis. Šiais metais numatyta išrinkti daugiau naujų narių. Galimas dalykas, kad suorganizuosime Menotyros skyrių, kuris apimtų meno istoriją, dailės kritiką, muzikologiją, teatrą — viską lituanistine prasme. Tokių jau turime kelis literatūros ir tautotyros skyriuose.

LI nariais gali būti statuto nustatytų kvalifikacijų asmenys, išrinkti instituto tarybos. LI nariai gali ir jau yra keli nelietuviai. LI tarybą sudaro penki prezidento nariai ir visi skyrių vedėjai. Šiuo metu yra šeši skyriai: Kalbos (ved. L. Dambriūnas, seniau prof. A. Salys), Literatūros (ved. dr. K. Ostrauskas, seniau dr. V. Maciūnas), Tautotyros ir kraštotyros (ved. J. Gimbutas, seniau dr. J. Balys), Istorijos (ved. dr. J. Puzinas, seniau dr. A. Šapoka), Teisės ir sociologijos (ved. dr. D. Krivickas). Statutas leidžia kurti ir daugiau skyrių, jei susidarytų kitokių sričių specialistų būrelis. Šiais metais numatyta išrinkti daugiau naujų narių. Galimas dalykas, kad suorganizuosime Menotyros skyrių, kuris apimtų meno istoriją, dailės kritiką, muzikologiją, teatrą — viską lituanistine prasme. Tokių jau turime kelis literatūros ir tautotyros skyriuose.

P. Mln.

LKM Akademija yra senesnė

mokslinė organizacija, iš tikrųjų panašaus pobūdžio kaip LI. Jinai buvo įkurta 1922 metais ir tęsia bei sėkmingai plečia savo darbą išeivijoje, nuo 1954 metų Romoje. Šalia lituanistikos, LKMA apima ir kitus mokslus, kaip matyti iš jos gausių leidinių. Dabar pirmininkauja prof. kun. dr. A. Liuima. Plačiau apie LKMA nesenai rašė akademikas kun. St. Yla "Aiduose" (1972 m. Nr. 9).

Pedagoginis lituanistikos institutas Chicagoje yra kursai lituanistikos mokytojams paruošti ir tiems jaunuoliams, kurie nori pagilinti lituanistikos žinias daugiau, nei yra jų gavę šeštadieninėse mokyklose. PLI direktorius yra Aleksandras Dundulis. Ši institucija yra labai svarbi, tačiau kitokio pobūdžio, ir jos keliai nesikryžiuoja su LI. Dėl panašių vardų — gal ir būtų patogi LI-tui vadintis draugija, o PLI — kursais, bet tai nesminis dalykas.

— Koks yra pats pagrindinis Lituanistikos Instituto veiklos tikslas išeivijoje? Ką laikote pačiu esminiu savo, kaip Instituto pirmininko, užmoju Jūsų kadencijos metuose? Ar jis išplaukia iš Jūsų pačių iniciatyvos, ar iš bendrai sutartojų plano?

— Mūsų pagrindinis tikslas išeivijoje yra pagerinti klimatą

lituanistikos mokslams puoselėti ir daugiau jais sudominti visuomenę. Tam tikslui reikia ir jaunimą skatinti studijuoti lietuvių kalbą, Lietuvos istoriją ir kitą lituanistiką. Taip pat svarbu laiku pastebėti ir išskirti viešumon tuos mokslininkus, kurie jau yra kvalifikuoti būti LI nariais. Iš to išplaukia ir LI prezidento užmojai: kvieisti mokslines konferencijas, išrinkti daugiau narių institutui, kvieisti į talką ir ne narius, išleisti instituto darbų kitose leidybiniuose toms, rasti paramos individualiems veiklams išleisti.

Tai nėra nauji užmojai, nes jie buvo vykdomi iki šiol, jei ir ne kiekvienais metais vienodu intensyvumu. Belieka tęsti ir plėsti statuto uždedamą pareigų vykdymą. Pirmininkas veikia glaudžiai su prezidentu ir skyrių vedėjais. Šioje vietoje norėčiau pasidžiaugti, kad naujasis prezidentas per tuos kelis mėnesius nuo sausio 1 dienos, kada perėmė pareigas, pasirodė esąs solidarus ir veiksmingas. Žinoma, būtų patogi, kad visi penki gyventume viename mieste, bet šių laikų komunikacijos priemonės leidžia nugalėti atstumus. Vicepirmininkas Simas Sužiedėlis, žinomas istorikas, gyvena netoli Bostono, tai patogi ir dažniau susitikti. Prof. Sužiedėlio asmenyje turime gyvą neišsivijusios Lietuvos Lituanis-

tikos Instituto tąsą, nes jam teko 1939 m. vadovauti tada įkurtajam LI archyvui ir bibliotekai, o kiek vėliau būti instituto moksliniu sekretorium. Sekretorius Vladas Kulbokas, literatūros istorikas ir kritikas, žiemą gyvena Floridoje, o vasarą ketina būti arčiau Bostono. Iždininkas prof. dr. Tomas Remeikis yra kartu ir veiklus LI įgaliotinis Chicagoje, anksčiau buvęs LI išdo tarybos pirmininku, jau patyręs savo pareigose ir žinomas kitose lietuviško visuomeninio darbo šakose. Prezidiumo narys dr. Aleksandras Plateris, teisės istorikas, pora metų ėjęs LI pirmininko pareigas ir dabar sutiko būti prezidento atstovu Washingtono. Prezidiumas išrinktas trejiems metams, 1973-75.

Pirmasis naujojo prezidento posėdis buvo atliktas atskirais pasitarimais, laiškais ir telefonais, nutarimai užprotokoluoti vasario 17 ir dabar vykdomi. Iš buvusių 8-nių skyrių sudaryti šeši, kaip jau suminėti. Buvę mažesni Lietuvos žemės mokslų ir lietuvių išeivijos istorijos sky-

riai įjungti vienas į Tautotyros ir kraštotyros skyrių, antrasis — į Istorijos. Taryba pritarė prezidento pasiūlymui įvesti nario mokestį po 10 dolerių metams, kurį mokės tikrieji nariai, jaunesni kaip 65 metų ir už tai gaus instituto leidinius. Tęsiama suvažiavimo ruošia.

— Pastaraisiais metais buvo jaučiamas stiprus Lituanistikos Instituto veiklos planingas pagyvėjimas: suauktas kūrybingas suvažiavimas, išleisti šio suvažiavimo darbai ir kt. Kuo visa tai paaiškintumėte: ar aplamai mūsų ugtelejo susidomėjimas akademiniu lygio lituanistika, ar čia lėmė kiti veiksniai?

— Jūsų prielaida, kad išeivijoje, kaip ir Lietuvoje, ugtelejo susidomėjimas akademiniu lygio lituanistika, atrodo, yra teisinga. Jeigu jau ieškotume lemiamųjų veiksnių išeivijoje, tai bene svarbiausias būtų tas faktas, kad sušilaukėme daugiau prieauglio visose šakose. Šis tas teko ir lituanistikai. Paskata iš Lietuvos lituanistų irgi turi reikšmės. Jei senesniųjų išeivių kartų veiklą charakterizavo visuomeninio pobūdžio gausūs seimai, banketai ir dažni piknikai vasaros metu, tai dabar turime vis daugiau mokslinių konferencijų, suvažiavimų, simpoziumų, seminarų.

Grijtant į Jūsų klausimo pradžią, reikia pripažinti nuopelnus (Nukelta į 2 psl.)

"Draugo" kultūrinis šeštadienio priedas šį kartą, sutrikus popieriaus transportui, spausdinamas šešių puslapių. Dėl tos pačios priežasties ir "Akademių prošvaisčių" puslapis nukeliamas į kovo mėn. 31 dieną.



Adomas Galdikas

Pavasaris eina (tempera)

Rinkti, studijuoti ir skelbti

(Atkelta iš 1 psl.)

buvusiam prezidentui su pirminku dr. V. Maciūnu. III-sis LI suvažiavimas Chicagoje 1971 metais buvo gausiausias iš visų, o jo darbų tomas su 21 paskaita, 280 puslapių, suredaguotas prof. T. Remeikio, buvo išleistas tuoj pat. Kitais atvejais suvažiavimo darbai pasirodo tik po metų ar daugiau. Bet ir tasai darbingas prezidentas nepradėjo iš nieko, o tęsė savo pirmtakų darbą. I-masis LI suvažiavimas įvyko Washingtone 1964 m., II-sis Philadelphiaje 1967 metais. — abu dr. Jono Balio vadovautojo prezidento. „Lituanistikos Darbų“ I (1966 m.) ir II (1969 m.) tomai buvo suredaguoti pirmininko dr. J. Balio, pagal senąjį statutą vad. prezidentu. Abu tomai išspauduoti.

Dar viena Jūsų pastebėjimo veiklos pagyvėjimo priežastis gali būti išaugęs LI narių kolektyvas: 1967 m. pradžioje jų buvo 53, o 1972 m. pabaigoje 68 nariai. LI tiek nuveiks, kiek pasidarys jo nariai, kiekvienas savo specialybėje. Su dideliu apgalvavimu pasigiesime 1969-1972 metų mirtusių LI narių: K. Avižonio, Pr. Pauliukonio, K. Karpius, Z. Ivinskio, Vl. Vilimo, K. Račkausko ir A. Salio. Su jais lietuvių tauta nustojo kelių didelių mokslininkų.

Dabartiniam LI sąrašą turime apie 30% narių, kurie yra aktyvūs universitetų, kolegijų profesoriai. Pagal amžių, 44% narių yra 65 metų ar vyresni, 24% yra jaunesni kaip 50 metų. Išrinkus daugiau naujų narių, pastaraisiais nušimtis padidės. Vyriausieji LI tikrieji nariai yra muzikologas Juozas Žilevičius ir istorikas kan. dr. Juozas Končius, abu jau daugiau 80 metų. Jauniausieji yra daktarai T. Remeikis ir Leonas Sabaliūnas, 38-39 metų.

— Kokie yra Lituanistikos Institutas santykiai su kita, gera dalimi panašiu užmoju mūsų institucija — su Lietuvių katalikų mokslo akademija? Ar veikla nesikryžiuoja? Kokia forma bendradarbiaujate? Ar reikia veiklą, kaip nors drauge susitarus, pakoordinuoti ar viskas vyksta savaraimė? Ar gali būti tas pats žmogus ir instituto ir Akademijos narys, ir ar daug tokių yra?

— LI santykiai su LKMA buvo ir tebėra sklandūs, nors formaliai nedeklaruoti. Galėtų būti daugiau bendro planavimo, kad veikla nesikryžiuotų, kaip kad atsitinka šiais metais: LKMA turės savąjį suvažiavimą Bostone anksti rudenį, o LI — Chicagoje po trijų mėnesių. LKMA buvo nutarusi kviešti savąjį suvažiavimą prieš trejus metus, ir vykdė juos kas treji metai. LI suvažiavimas suplanuotas tik praėjusį rudenį ir jo data 1973 m. lapkričio m. buvo nulemta, derinant su Liet. Bendruomenės planais. Bandysime ateityje susitarti su LKMA nekviešti suvažiavimų tais pačiais metais. Tuo reikalu abu pirmininkai yra užmezgę asmeninį kontaktą.

Taip, LKMA ir LI nariai gali būti tie patys žmonės, ir tokių yra nemažai. Septyni, tai yra daugiau kaip trečdalis visų LKMA narių — mokslininkų yra LI nariai. Dar keliolika LI narių yra paprastieji LKMA nariai. Akademijos spausdintuose suvažiavimų darbuose ir metraščiuose bendradarbiauja LI nariai ir atvirkščiai: „Lituanistikos Darbuose“ turime LKMA narių spausdintų studijų. Niekas nedublikuojama. Buvo galvota, kal-

bėta ir rašyta apie reikala apsiungti į vieną Lietuvių Mokslo draugiją, bet tuo tarpu sąlygos nepribrendusios.

— Jau sklinda žinia apie šių metų rudenį planuojamą Lituanistikos Instituto suvažiavimą. Kada ir kur jis numatomas? Sakoma, kad suvažiavimas bus jungiamas su antruoju mokslo ir kūrybos simpoziumu. Kodėl reikia jungti? Ar nebus tuo būdu dienos programa perkrauta, kaip mūsųse panašiais atvejais jau neretai atsitinka?

— Žinia teisinga: ruošiamasi IV-ajam LI suvažiavimui Chicagoje š. m. lapkričio m. 22-25 d. Jis jungiamas su antruoju Mokslo ir kūrybos simpoziumu, nes taip buvo susitarta su simpoziumo iniciatoriais ir Liet. Bendruomenės kultūros tarybos atstovu pernai spalio m. Washingtone. Tame posėdyje, inžinierių ALIAS suvažiavimo metu, dalyvavo visi trys buvusiojo LI prezidento nariai: Maciūnas, Plateris ir Vaičiulaitis. Organizacinę suvažiavimo našta Chicagoje prisėmė prof. T. Remeikis. Jungimo motyvas yra galimybė sukviešti bendrą suvažiavimą ne tik lituanistus, bet ir kitus lietuvių mokslininkus. Visokios suvažiavimo išlaidos pasidalins didesniai žmonių skaičiui. Kaip paprastai, programa bus padalinta į kelias lygiagretes sesijas. Sutinku su Jumis, kad tai nėra labai patogiu, nes ir fizikai gali būti įdomu pasiklausyti istoriko paskaitos, o kalbininkui — meno tyros.

— Ar jau galėtumėte mūsų skaitytojus kiek painformuoti apie bendrąjį būsimą Lituanistikos Instituto suvažiavimo planą, apie pagrindines paskaitas, sekcijas, sekcijose nagrinėjamas temas, joms angažuotus žmones ir pan.?

— LI suvažiavimo programai suplanuoti buvo sukvietas 10 asmenų posėdis Philadelphiaje vasario 10 dieną. Pirmininkui paprašius, tą organizacinį posėdį sukvietė dr. V. Maciūnas savo namuose ir jam pirmininkavo. Iš prezidento dalyvavo daktarai A. Plateris ir T. Remeikis. Pirmininkas buvo susižeidęs ir posėdį negalėjo atvykti, bet palaikė ryšį telefonu. Buvo atvykę LI skyrių vedėjai L. Dambriūnas, dr. K. Ostrauskas ir prof. P. Zinas, LI nariai dr. R. Šilbajoris, V. Trumpa ir dr. Br. Vaškevičius. Buvo ir L. B. Kultūros tarybos narys Al. Vaškevičius. Dėl suvažiavimo turinio pasisakytas,



Dr. Jurgis Gimbutas, Lituanistikos instituto pirmininkas

kad LI programa apimtų ir tas humanitarines sritis, kurių skyrių institute nėra, kaip menotyra, psichologija ir filosofija. Vyriausiuoju programos koordinatorium pakviestas prof. R. Šilbajoris, o skyrių programų koordinatorius — J. Puzinas, kalbos — L. Dambriūnas, tautotyros ir kraštotyros — J. Gimbutas, literatūros — Br. Vaškevičius. Kitoms sritims numatyta pakviesti dar trys koordinatoriai.

Kiekvieno skyriaus ar srities sesija truktų apie 8 valandas su 4 pranešimais. Istorijai numatoma skirti laiko dvigubai, nes jai bus speciali tema: Vilniaus 650 metų sukaktis. Lituanistikos Instituto programai numatytos dvi dienos, lapkričio 23 ir 24 d. Smulkesnė programa dar nežinoma.

— Esame nugarde, kad ir naujas Lituanistikos Darbų tomas jau netrukus turėtų pasirodyti. Įdomu, kaip vyko jo redagavimo darbas, kokios apimtys bus naujasis tomas ir kokių sričių bei temų bus jo turinys?

— Lituanistikos Darbų III-jo tomo medžiagą surinko ir suredaguavo buv. LI pirmininkas dr. Vincas Maciūnas. Knyga bus išleista mažesnę apimtį, kaip paskutinis suvažiavimo darbų tomas. Šalia įdomių kalbinių ir istorinių straipsnių bus paskelbti dar niekur nespausdinti 24 rašytojų žemaitės, 5 maironio, pora prof. K. Būgos laišukai ir kitokios archyvinės medžiagos bei recenzijos. Rankraščiai jau spausdintuve (T. pranciškonų, Brooklyn). Finansuoja dalinai Lietuvių Fondas. Dėl smulkesnių informacijų

apie knygos turinį būtų tikslinga kreiptis į tomo redaktorių, nes tasai darbas atliktas prieš dabartinio prezidento kadenciją.

— Yra mūsų visuomenėje balsų, svarstančių, kad, girdi, lig šiol beveik vien tik popieriuje egzistavusių Kultūros tarybų reikėtų visiškai panaikinti, o jos funkcijas pavesti Lituanistikos Institutui. Kaip Jūs ir tai žiūrėtumėte?

— Man atrodo, kad LB Kultūros taryba egzistuoja ne popieriuje, o gyvenime, ir dirba kas metai veiksmingiau. LI nėra visuomeninės veiklos organizacija, o kaip jau sakytas, individų mokslininkų draugija lituanistikos mokslams ugdyti. LI pirmininkas neturi nei moro, nei galios keisti jam statuto pavestas funkcijas. Žinau, kad ir viso prezidento nuomone, LI neturėtų pretenduoti planuoti ir vadovauti kultūriniam gyvenimo srautui. Tiesa, LI narių tarpe yra nemažai visuomenės veikėjų, kurie dirba ar Liet. Bendruomenėje (ir patsai PLB pirmininkas St. Barzdukas!), ar akademinėse alumnų — filisterių sąjungose. Turime ir kelis žurnalų bei laikraščių redaktorių. Bet visa tai jie daro ne Lituanistikos institutui atstovaudami, o patys save ar kurias kitas organizacijas. „Draugo“ net trys redaktoriai yra LI nariai.

Jei LI išvirstų visuomeninės akcijos lietuvių išeivių organizacija, tai kur atsidurtų mūsų garbingieji nariai nelietuviai, kaip profesorai A. Senn, R. Sealey, W. R. Schmalstieg? Ir daugiau

jų kolegų kalbininkų numatyta kviešti institutą.

— Ar Lituanistikos Institutas turi bent kokį patariamąjį balsą Lietuvių fondui, skirstant kultūriniam gyvastingumui palaikyti metinius procentus? Ar komisija ieškojo kokio nors Instituto patarimo? Sakysime, ar negalėtų pateikti savo nuomonės Lietuvių fondui, kas pirmoje vietoje turėtų būti remiama?

— Lietuvių fondo pelno skirstymo komisijoje LI nėra oficialiai atstovaujamas. Komisijoje yra vienas ar daugiau LI narių su kitokiais mandatais, o ne kaip LI įgaliotiniai. Jau keliais atvejais LI mokslininkų individualūs darbai buvo finansuojami Lietuvių fondo, pvz. a. a. prof. Ivinskio Lietuvos istorijos veikalo paruošimas, prof. Puzino Lietuvos proistorė. Taip pat ir dabar spausdinamas Lituanistikos Darbų tomas. Numatyta, kad bus remiamas lietuvių išeivių bibliografijos darbas ir LI Spaudos ir bibliografijos skyriaus priežiūroje. Esant gavėjų pozicijoje, LI-tui nebūtų tikslinga dalyvauti skirstymo sprendimuose.

Taip, LF pelno skirstymo komisija yra klaususi dabartinio LI prezidento patarimo dėl jai įteikto vieno istoriko rankraščio recenzavimo ir rekomendacijos. Buvo patarta kontaktuoti Istorijos skyriaus vedėją, kuris padėtų rasti tinkamą referentą — recenzentą. Ir ateityje prezidentas kooperuos su LF komisija, kai iškilis koks reikalas.

— Paminėjote išeivių bibliografiją. Kas daroma tuo reikalu?

— „Draugo“ skaitytojai galėjo pastebėti sausio m. 6 d. laidoje buv. pirmininko dr. V. Maciūno informaciją, kad praėjusį metų rudenį JAV LB centro valdyba prašė LI-to perimti lietuvių išeivių metraščių leidimą, finansuojant Lietuvių fondui. Bibliografijos darbai užsiangažavo LI Spaudos ir bibliografijos skyrius, kurio visi 4 nariai gyvena Chicagoje. To skyriaus vedėjas J. Dainauskas, pirmininko paprašytas, informavo vasario 21 d. laišku, kad jau susitarta su Povilu Gaučiu bibliografijai sudaryti. Jis perims J. Švedo surinktąją 1970/72 m. bibliografiją, ką jis atliko, L. B-nės valdybai pavedus. Iš LI pusės bibliografiją padės redaguoti kun. P. Dilys. Bus kataloguojamos išeivijoje leidžiamos knygos ir brošiūros lietuvių kalba ir žurnalų bei laikraščių straipsniai, turintieji kultūrinės ar mokslinės reikšmės. Dar nesutarta dėl lituanistinių leidinių ne lietuvių kalba katalogavimo.

Mūsų bibliografijos darbas turėtų būti apvalinukotas, parengiant kiek galima pilną išeivių leidinių suvestinį katalogą nuo 1944 metų. Čia daug padės A. Ružanovo leidykla „Knygų lentyna“, dr. J. Balio bibliografinė knyga ir straipsniai, dr. Z. Ašok-

lio, J. Švedo ir kt. išleistieji bibliografiniai metraščiai. Reikės ir daugiau talkos.

— Pirmininke, kokie yra Jūsų, iš profesijos inžinieriaus, ryšiai su lituanistika?

— Taip, esu statybos inžinierius ir iš to gyvenau. Dar Kaune, būdamas V. D. universiteto statybos katedros asistentu, ėmiau rinkti medžiagą senajai lietuvių kaimo statybai tirti. O tai yra etnografijai gimininga lituanistika. 1947-1948 m. Stuttgarto Aukštojoje technikos mokykloje apgyniau disertaciją apie lietuvių kaimų stogus ir jų vietą Pabaltijyje. Nuo to laiko dirbu

lietuviškojoje namotyroje, kiek sąlygos leidžia, ir savo studijas spausdinu „Aiduose 1946 m., dar Jums juos redaguojant, ir vėliau, „Mažosios Lietuvos“ knygoje, Lituanistikos Darbuose, Liet. Encikli. Lietuvos tome, LKMA Metraštyje. Keliasdešimt tos srities straipsnių daviau Liet. Encikloped. ir Enc. Lituanica. Negalėdamas prieiti prie pačių namotyros objektų Lietuvoje, turiu tenkintis savo atsivežtąja sena inventORIZACINE medžiaga ir naujai skelbiama, kurios dabar Lietuvoje daug ištirta. Toji iliustracinė ir aprašomoji medžiaga,

(Nukelta į 5 psl.)

DR. C. K. BOBELIS
(NKSTU) IR ŠLAPUMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois

Val. ofiso HE 4-5819, rez. 888-2281
DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet
antr., penkt., 1-5, treč. ir šešt. tik
susitarus.

Dr. Ant. Rudoko kabineta perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. ir
ketv. 1-4 ir 7-9; antrad. ir penk.
ad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6966
DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS
CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. Tel. — GI 8-0873
DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINĘ CHIRURGIJĄ
6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670
Valandos pagal susitarimą. Jei ne
atsiliepia, skambinti: MI 8-0001

Tel. — BE 3-5893
DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-2220
Namų — rezid. — Prospect 8-0081
DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKŲ
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 12 iki 8 val. ir nuo 6 iki 8
val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.

Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7273
DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Val.: kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6
3844 West 63rd Street
iki 8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta

Visi telefonai 652-1381
DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir
šeštad. tik susitarus.

Tel. ofiso ir buto OLYMPIE 2-4156
DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1443 So. 50th Avenue, Cicero
Kasdien 1-2 val. ir 6-8 val. vak.
Išskyrus trečiadienius
Šeštadienis 12 iki 4 val. popiet.

Tel. RELIANCE 5-1811
DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3925 West 59th Street
Val.: pirmad., antrad., ketvirtad. ir
penktad. nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. šeštad. 12-3 val. p. o. i.
trečiad. uždaryta.

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki
2 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo
10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. HE 7-1165
Rezid. telef. — 328-2915

Remkite tuos biznierių, kurie
skelbiasi dienr. „Drauge“.

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUCELIONAITĖ
AKUŠERIJĄ IR MOTERŲ LIGŲ
6132 S. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, nentaliepus akan
binti 471-0225. Valandos pagal su
vitarimą.

Ofiso HE 4-1818 Rez. PR 6-9801
DR. J. MESKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71 ir Campbell Ave. kampas)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt.
nuo 9 val. popiet iki 7 v. vak. šeštad.
nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik
susitarus.

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba Lietuviškai
2618 W. 71st St. — Tel. 787-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinius ir
„contact lenses“
Val. pagal susitarimą. Uždaryta treč.

DR. A. PUSTELNIKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
5159 South Damen Avenue
Tel. Ofiso PR 6-7800 Namų 925-769
Valandos tik pagal susitarimą
Trečiadienis uždaryta

Ofiso tel.: 799-3720
IZOLDA M. RADVILA, M.D.
AKIŲ GYDYTOJA IR CHIRURGE
8235 W. VOLLMER
(Kampas 203 St. ir Kedzie Ave.)
Flossmoor, Illinois 60422
Valandos pagal susitarimą.

DR. LEONAS SEIBUTIS
Inkstų, Pūslių ir Prostato
CHIRURGIJA
2656 West 63rd Street
Val. antrad. nuo 1 - 4 popiet
ir ketvirtad. nuo 5 - 7 vakare
Ofiso tel. 776-2886; rez. 448-5541

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. RELIANCE 6-4410
Rez. GHOVEHIL 6-0817
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val.
iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 val. vak.
antr. ir penkt. nuo 12 iki 2 val. p. o.
ir vakarais pagal susitarimą

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir chirurgija
Ofisas 2750 W. 71st Street
TEL. — 925-8296
Valandos: 2-3 v. v. penktad. 10-11
ryto 2-8 val. vak. šeštad. 1-4 val.
v. v. Treč. ir šeštad. uždaryta
Rezid. tel. WA 5-3099

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PROSPECT 8-1233.
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir
penkt. nuo 2 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8
v. v. šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Of. Tel. HE 4-2123. Namų GI 8-6196
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val. pirm. antrad. ketv. ir penktad.
2-4 ir 6-8. Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PROSPECT 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VAKAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 4-8 val.
vak., penktad. ir šeštad. 2-4 popiet
ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-6 val. popiet
Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 South Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141. Namų 656-4550
Val.: pirm. antr. ketv. 2-5 ir 6-8
penktad. 2-5. Šešt. pagal susitarimą

Perskaite „Draugą“, duokite jį kitiems pasiskaityti.

Nuotrauka K. A.

Pajudėjo upės ir tolimoje šiaurėje.

Žodžiai, žodžiai žodžiai

PR. VISVYDAS

Vytautas Alantas, AMZINASIS LIETUVIS. Romanas. Du tomai. Nidos knygu klubo leidinys Nr. 84 ir Nr. 85, 1972. Pirmoji knyga 412 psl., antroji knyga 414 psl., pirmosios kaina \$4.50 (kietais viršeliais — \$5.00), antrosios — \$6.00 (kietais viršeliais — \$6.50).

Words, words, words — tokia antraštė 1931.V.30 pasirodė The New Yorker žurnale Dorothy Parker recenzija, kritikuojanti Theodoro Dreiserio knygą "Dawn". Dorothy Parker (1893—1967), amerikiečių humoristė ir literatūros kritikė, pasižymi jūdriu, sąmojingu stiliumi. Jos recenzijų rinkinį "Constant Reader" 1970 m. išleido Viking Press leidykla. Minėtame rašinyje Parker ironizuodama kedena Theodoro Dreiserio prozos žodinių perteklių ir pasinėsimą moralizuoti didžiuliais tyru plotais ("I do fret, through "Dawn", at the great desert patches of Mr. Dreiser's moralizing").

Jei Dorothy Parker išdrįso griebti amerikiečių literatūros didžiūną, pagalvojau — ar negalima ir man kukliai pakedenti mūsų produktyviausią rašytoją, pasikūninę prūsų Vytautą Alantą. Savo rašymo publicistinėmis galiomis ir tuo aistringumu visuomeninių tūžmų V. Alantas nė kiek nenušileidžia Dreiseriui. Jis ką tik paklojo skaidrios romantikos sklidiną "Sventaragį", su intencija atraukti mus nuo miesčioniškų TV komedijų ir parodyti, kaip kadaį kadžių Padysnyje ant eiklaus Viesulo skraidė Sventaragis ir kaip jis mylėjo Ramunę. Du toms sudėjus į krūvą — 800 puslapių su kaupe! Tai dar ne viskas. Neseniai pasirodė ir dvi knygos "Amžinojo lietuvio". Vėl daugiau kaip 800 Nidos leidyklos formato puslapių. Autorius šio

serijinio veikalo, matyt, dar nėra užbaigęs ir žada padvigubinti mums opių problemų svarstymą.

Apkūni V. Alanto proza manęs nebaudo. Atvirai pasakysiu, iš jos galiu pasimokyti šveitraus polemikos krauju skalaujamo rašymo (V. Alantas gi rašo ne plunksna, bet niekad nerūdijančiu senolių kalaviju). Čia galiu pasisemti gražių žodžių, naujadarų: širdperša, liūgas, talakna, apmarūnai, senelnynas, savinieka, niektauzas, įkišaitis, palakstūnas, meilamergis, karvabernis, rašomanas ir daug kitų. Kartkartėmis nustebina ir įdomūs išsireikimai: "Smalsumas įdiligintas iki kraštutinumo", "dvolinėjo po krautuvę", "dovis už dovį". Arba šaižūs dialoguose įkaitusių veikėjų susikirtimai: Petras: "Gyvenk, kaip išneša tavo nosis, ir nekaišiok savo ėdmenų į mano košę, suprantai"? Vladas: "Dabar tu man pasakyk, ko tu spragsi, kaip žimis ant karštos keptuvės". (Pasirodo, didmiesčio apžulinti išivieniai dar nėra praradę sodraus liaudies vaizdingumo, vis dar šneka J. Baltušio kaimiečių kandišiais liežuviais). Alantinėje prozoje galime rasti ir svarbių tautinių minčių: "Savižudžių jogailiukų mums niekad netrūko"... "Kiek tai liečia mane, tai aš nesvyruodamas užkabinčiau ant kaklo aukso medalį pačiam Liucipieriui, jei jis raudonuosis drakonius išvaikytų iš mano sodybos!"

Atidžiai pervaręs "Amžinojo lietuvio" knygas, įsitikinau, kad mūsų dreiserio proza būtų žymiai skalesnė ir erdvesnė, jeigu jis neleistų savo pagrindiniam veikėjui tiek daug plepėti. Kad ir tam Morkui Sintautui. Niekosau žmogus, bet jo plepėjimas apie lietuvių požemines versmes užgožia romano erdvę tiek, kiek



Henri Toulouse-Lautrec (prancūzas, 1864-1901)

Divan Japonais (plakatas)

Stelmužės ažuolas užgožtų eilinio išvieio kiemą. Tokiu būdu sudarkoma proporcija. Savo patriotinei pasaulėjautai, publistine maniera išsakomai, Sintautas pasiglemžia daugiau negu pusę viso romano. Be to, lipa visiems ant kulnų, prikaišioja visam pasauliui ir visiškai nesijuokia. O skanaus juoko sintautinėje tragi-komedijoje velniškai trūksta. Juk negalima klausytis Morkaus vagnerišku tiradų, pranašišku paskaitu, patarimų ir vanojimų, mistinių pašnekesių su amžinuoju lietuviu Vyteniu—Jonu šypsni. Visa tai tiesiog šliejasi prie donkichotinės satyros, kai iliuzija sumaišoma su tikrove. Autorius be reikalo įstata Sintautą į šventos rimties rėmus. Morkus juose atrodo labai nefotogeniškas. Tik dėl to skaitytojas jo nepamilsta. O romane ir nusikal-tėlis turėtų būti mylimas. Pavyzdžiui, Roskolnikovas.

Dar gimnazijoje, skaitydamas

Vaižganto "Pragiedrulus", gėrėjau šviesiu ir sumaniu daktaru Gintautu. Jis buvo tobulas lietuvių gaivintojas, mokėjęs gyventi ir sugyventi. Gintautas neapykantos savo priešams energiją panaudodavo veikliajai meilei, žmonėse ieškodamas gerų savybių, prasiskverbdamas į svetimas lankas, patraukdamas atitokėlius savojo pusėn.

Sintautas tokių gabumų neturi. Jis baidosi humanistinių tradicijų kaip ligos. Jo pasaulėžiūros akiratis neišvengia iš mitologinio imperinės Lietuvos daržo. Jam rūpi tik kažkokie neaiškūs požeminiai šaltiniai, kurie savo chemine ir dvasine sandara yra labai svetimi dabarčiai. Jais Sintautas neįtikina net savo gerai išauklėtos dukrelės Viktės, kai ji ryžtasi ištekti už arabo ir atiduoti svetimiesiems taip brangų lietuvišką kraują. Žinoma, tuo autorius norėjo parodyti Sintauto idėjų tragišką padėtį. Mor-

man atrodo, lyg ir išmanytu daugiau negu kiti. Per tiek metų prisijūrečiau į visokius ponelius ir jų išmanyta. Kartais reikalus taip nutvarko, kad geras Lietuvos ūkininkas tik pilvą susiėmęs juoktųsi. Bet kas jiems. Ne iš savo kišenės pinigai eina. Girdėjau kažin ką sakant, kad didelės kompanijos ir iš klaidų pasidaro pinigai. Gal ir teisybė. Tik mažas žmogus negali padaryti klaidos. Tau klaida, peilis po kaklu. Aha, matai, kur nuklydau. Bet juk niekur neskubai? O gal?

— Neskubau.

— O kad ir skubėtum, mirties vis tiek nepalenski. Tu bėgsi, o ji dar greičiau. Taigi, kaip jau sakiau, tas Reed pakėlė akis į mane, žiūri ir nieko nesako. Vadinasi, jeigu atėjai, tai ir pradėk rodyti savo išmanyką. Ką gi... Prašnekau pirmas. Sakau: "Esu Šarka. Anasztasas Šarka", pasitaisiau. "Maikas liepė ateiti". "O tai, Šerke. Prašau sėsti", parodė dviem pirštais kėdę šioje pusėje stalo. Nepakėlė nuo kėdės užpakalio ir rankos nepadavė, tik atsilosė į rankas sunėrė ant pilvo. Atseit, pajusk, kur tu, o kur aš. Bet vis tiek tu labiau dėl savo vietos drebi, negu aš, pagalvojau. Be tavo pinigų gyventi ir taip galiu, tik to prakeikto laiko neturiu kur dėti. "Taip. Norėjau pasišnekėti. Kaip patinka pas mus dirbti", pagaliau prašneko. Ir balsas toks, lyg su draugu šnekėtų. "Patinka, kodėl nepatiks. Mano tėvas sakydavo, kad nėra tokio darbo, kuris būtų žmogui per lengvas, nei tokio uždarbio, kuris būtų per didelis", pridėjau. Tėvas to niekada nebuvo sakęs, ir pats taip niekada nebuvo galvojęs, bet mintis šovė į galvą, ir pasakiau. Tegu, sakau, nemano, kad aš jau taip visiškai iš laukinių atėjęs. "Gera! pasakyta... Gerai pasakyta..." nusišypsojo. "Jis, tur būt, buvo gana toli prasisiekęs, kad tokiom mintim gyveno. Ką dirbo jūsų tėvas?" "O, nieko ypatinga. Buvo paprastas ūkininkas.

Pranas Dom. Girdžius

BUS PAVASARIS

Kai paliks tave mylimoji,
Neužmiršk padėkoti:
Vėl bus pavasaris.

Žiūrėk,
Ant skiedryno jau tašo,
Jau kala persėdas
Nusidėjėliams apaštalai.

Bus pavasaris.

Žiūrėk, kita jau staklėse
Nulakuotą žuvį kiša ir kiša
Į drišką;
Iškorijusios lytys
Kvepia šaudyklėms
Ant pragijinių arimų.

Bus pavasaris.

Kai tu pareisi aręs,
Kita tau nuplaus suskirdusias kojas,
Kita paglostys veidą
Vėjų nupleiskanotą.

VENI CREATOR

Kai atvės vasarėlė kaptių šešėliuose,
Atsimink,
Praeis debesėlis.

Bandas priganęs, į pavakarę,
Pasapnuosi
Veni Creator.

Kai nuo altoriaus pabėgs mylimoji,
Neužmiršk
Padėkoti.

SPINDŽIUOSE

Per jūras, vandenynus
Vežiesi kielę —
Su grabištais.

Kai pavargęs sustoji,
Žiūri — vaivorykštė,
Už vaivorykštės tavo motina
Atgal tave moja —
Spindžiuje.

Pro bokštus, pro žvaigždynus
Vežiesi aukšlę —
Su spąstais.

Kai pavargęs sustoji,
Žiūri — griūva bokštai po kojų,
Už bokštų tavo motina
Atgal tave moja —
Spindžiuje.

Po miestus, po kekšynus
Tu maulioji,
Užgniaužęs saujoje lobių lobį,
Paskutinį atodūsi.
Kai dar kartą sustosi,
Paleisi iš rankų lobių lobį,
Lyg paukštį —
Spindžiuje.

SVETIMI SKYNIMAI

— Riebiųjų Ketvirtadienį, rodos,
Prisisotina.

Ko tu rūškanas,
Ko susirūpinęs?
— Kad širdis palaidūnė

Panūdo
Į svetimus skynimus.

— Tavo sodoose vynuogės, rodos,
Prinokusios.

Ko tu rūškanas,
Ko susirūpinęs?
— Kad širdis palaidūnė

Panūdo
Į svetimus skynimus.

— Iš po ilgų kelionių tu, rodos,
Namo grįžti pas žmoną.

Ko tu rūškanas,
Ko susirūpinęs?
— Kad širdis palaidūnė

Panūdo
Į svetimus skynimus.

kus gi piestu stoji prieš sūnėno vaizduotas Česnulis ir Sandro nelietė jo gyvybinių įsitikinimų, Petro Česnulis meilė amerikietei santykių finalas, su tais nemotyvuotais Sandro meilūžio Maiko, kas gynėjas tų savo pažiūrų, kurio ji niekad nemylėjo, strykturais laikė esminėmis" (II,165). Čiojimai ir šaudymais. Zymiai Ne kitaip savo dogmas gina kremgeriau supintų istorijėlių galima liečiai: Kalbėk ką tik nori, tik pasiskaityti bulvariniuose reportneprieštarauk gyvybinei marksizmo-leninizmo linijai.

Vietomis V. Alantas lyg ir bando švelninti savo herojaus bėgs pranašumą ir krikščionybės žałą Lietuvai, autorius kai kur svetimoms nuomonėms, kurios

Nuolat pabrėždamas pagonybės pranašumą ir krikščionybės žałą Lietuvai, autorius kai kur svetimoms nuomonėms, kurios

(Nukelta į 4 pusl.)

Taip ir nebesimatēm

Jurgis Jankus

(Tęsinys iš praėjusio šeštadienio)

Gal paduos ranką. Nepatogu, jeigu manoji bus vaksu sulipusi. Kėliausi keltuvu į septintą aukštą ir galvojau, ką vyriausias bosas pasakys. Čia tokioje didžiulėje krautuvėje jau yra daugybė daug geresnių darbų, negu valymas, kuriuos galėčiau dirbti ir gal dar geriau už kitus. Dirbdamas mokykloje kelerius metus vedžiau kooperatyvo, o paskiau ir smulkaus kredito bankelio buhalteriją, ir joks revizorius nerado ko prikišti. Kodėl negalėčiau ir čia dirbti buhalterijoj? Kol įprasčiau į jų tvarką, galėčiau ir veltui keletą savaičių padirbėti. Kol perėmiau kooperatyvo buhalteriją, praktikavau daugiau negu metus, kodėl negalėčiau pasipraktikuoti ir čia? Jau jeigu boselis pasiūlė keltis į viršų, tai, tur būt, bus ką nugirdės. Nori, matyti, velnišius gerus ryškus palaikyti. Aišku, ką nors užuodė. O gal ir tikrai žino, tik bene pasakys. Nežinau, kaip pačiam, bet man tai vis toks durnumas užėina...

Kaip tik pajutau, kad kas aukštesnis nors ir truputiuką pabraukia paplaukiui, visos vadelės tuoj ir pasileidžia. Kol pasiekiau septintą aukštą, per buhalteriją nulipau ligi pačių krautuvės vedimo viršūnių. Atrodė, jog nebėra ribų, ką ponas Reed gali man pasiūlyti. Prie durų sustojęs, kelis kartus perskaičiau baltamė stiklė juodomis raidėmis įrašytą pono Reed pavardę. Tų anglišių žodžių ne tiek

daug nežinau, kelis mėnesius dažnai girdėjau tą pavardę, ir jos savininkas visą laiką, atrodė, stovėjo ant nepasiekiamo kalno, bet kai dabar įsižiūrėjau į taip aiškiai išrašytą, nei iš šiur, nei iš tur atėjo lietuviška to žodžio prasmė. Juk ir pats tikriausiai žina. Kur čia nežinosi! Didelėlė Papračiausia didelėlė! Gal net birbynė. Ir ką tas birbynė dabar man užbirbiniuos? Kartu ėmė juokas ir kartu per pakinkius ėjo negeras tirtesys. Nepasakyčiau, kad esu bailus. Ir bombos netoli krito ir nuo ruselių teko kelnes nešti į krūmus, nė sykio iš baimės dėl to nemiriau, bet kai reikia eiti pas vyresnį, tai ir užklumpa tirtulys. Žinau, kad esu laisvas, kad nieko man negali padaryti. Aš jam galiu daugiau pakenkti, negu jis man. Galiu neateiti į darbą, galiu išeiti pusę darbo nepadaręs, tegu sau žinosi. Ką jis man gali padaryti? Atleisti? Aš pats galiu visada išeiti. Man nei jo darbo, nei tų kelių dolerių juk nė nereikia, bet kai stoviu už durų, kinkų tirtulio vis tiek sulaikyti negaliu. Pagaliau sušiuu į nagą ir pasibeldžiu. Reed sėdi už stalo ir tuoj pakelia akis į mane. Iš matymo pažįstu. Aukštas, lieknas, bet kartu ir stambus. Jaunas būdamas, sako, buvo geras krepšinio žaidėjas. Ir dabar dar nesenas. Gal kokių keturiasdešimt penkerių ar penkiasdešimt. Tikrai nepasakysi. Tokie vis atrodo jaunesni, negu iš tikrųjų yra. Mes kresnukai, anksčiau į senumą metamės. Be to, tie ilgieji, bent

ir aš. Galvoju, sakyk, nebijok, tik jeigu jau į kokią prieglaudą, tai išgrauž. Pasikeliu skvernus ir dumi su visa mašina į viršų, žinoma, jeigu Maikas nemelavo. "Matai", pagaliau prašneko. "Mes čia turime tokį projektą, ir manome, kad galėtum mums padėti. Žaislų skyriuje kasmet pasodiname Kalėdų Senį. Žinai, motinos atsiveda vaikus. Jiems smagu pamatyti ir Kalėdų Senį ir gauti pažadų, ko Kalėdoms sulauks. Mūsų krautuvėje tai jau labai sena tradicija. Čia mes pirmieji į ją pradėjome ir nesigailėjome. Kiti tik paskui mus pasekė. Žinoma, ne kiekvienais metais pasisekdavo gerą žmogų gauti. Tai yra, gerų žmonių yra, bet tokių, kurie su vaiku iš pirmo žodžio sutartų, nedaug. Šiomet galvojame, kad iš paties galėtum išeiti idealus Senis. Balsas gražus, kaip iš būbno, bet toks minėtas, klausyti malonus. Balsas labai svarbu, kad vaikų negąsdintų. O pats dar ir vaikus gerai pažįsti. Duosim gražius drabužius. Po Kalėdų, jeigu norėsi, galėsi persikelti į viršų. Savaitę padirbsi su Džeku kartu, o nuo Naujų Metų būsi pats sau bosas". "Bet kad mano akcentas nei šoks, nei toks", įterpia. "J, dėl to nesuk galvos. Dar geriau, Mes ir norėjom kiek kitokio Kalėdų Senio, negu kitur. Su akcentu, vadinasi — ne vietinis. Iš kitur. Iš Šiaurės Ašigalio. Mes jau pasistengsim paleisti garsą, kad mūsų Senis iš paties Šiaurės Ašigalio atvažiuotų, tai vaikų neatsiginsim. Kas nenorės pasikalbėti su tikru Kalėdų Seniu. Be to, už tą laiką mes ir mokame brangiau. Kalėdoms pluoštą dolerių viršaus uždirbsi". Nepasakė kiek daugiau mokės, o aš ir neklaušiau, tik sumečiau, kad ir ilgesnes valandas dirbdamas, pensijos dar nesugadinsiu; per pusantro tūkstančio ligi Naujų Metų nepaplipsiu. Doleris viršaus yra tikras doleris, tai kodėl nepasisiturtuliuoti su vaikais. "Gerai",

(Nukelta į 4 pusl.)

TAIP IR NEBESIMATĖM

(Atkelta iš 3 pusl.)

sakau, "pamėginsiu". Kai nuėjau persirengti, jau buvo gerokai po pusės dešimtos, bet kortelė rauda užspausdą lygiai devintą valandą. Aišku, Maikas tuo pasirūpino. Smulkmena, bet aš jau toks: karštis per visą taip ir nuėjo. Velniai jūs beuodegiai, pagalvojau. Aš juk jūsų reikalams, ne savo, tą pusvalandį sugaiščiau. Paėmęs kortelę nusispioviau ir užspaudžiau antrą kartą. Iš pradžių, karščio pagautas norėjau susisiekti Maiką ir išsikeikti, pasakum numojau ranka, dar sykį nusispioviau ir užspaudžiau. Skaičiai susivėlė, bet tai jau jų galvosūkis, ne mano. Jeigu klaus, galvoju, rasiu ką pasakyti. Ne Maiko reikalas mano kortelę spaudinėti. Taip ir išėjau. Ir gero darbo sąjovimais palaidojęs ir susierzinęs, bet po poros savaičių tikras Kalėdų Senis pasidariau. Tikriaus pasakius, jie padarė. Priderino drabužius, barzdą, kepurę, pasodino į aukštą kėdę, kaip į kokį sostą, kad iš tolo visi matytų. O vaikiai, tai kaip skruzdėlės į cukrų. Taip, rodos, nė vienos nematyti, o tik parbarstyk cukraus, po valandėlės juodu debesiu užgula. Taip ir man. Sėsdamas galvoju, pirmą dieną gal ateis koks vienas ar du. Tu sėdi sau vienas, o žmonės praeina ir žiūri, kaip į kokį kvailį. Kai atsibos sėdėti, galvoju, gal reikės paleisti savo balsą per krautuvę, kad išgirstų. Sakiau, kai užtrauksiu džingel bel, tai ne tik vaikiai, bet ir dideli ir eilės sustos. Dainuodavau juk kada ne tik chore, bet ir solo bosu patraukdavau. Daug kas norėjo įkalbėti, kad mesčiau mokyklą ir stočiau konservatorijon, bet nedrįsau. Kur čia man opera... Tiek to... Nespėjau atsistoti, o vaikų tuoj atsirado. Ir ne vienas, ne du, bet iš karto eilutė sustojo, o netrukus ir visa eilė. Man, velnias žino, kas darosi. Rodos tik vaikas šnekinas, o liežuvis maišosi ir gana. Paskiau įpratau. Tu pamatytum, kokių išminčių pasitaiško. Pašneka, kaip pamokyti. Gal kai kuriuos ir pamoko, kas ten gali žinoti. Kad ir tą pačią pirmą dieną užsiropštė ant kelių gal kokių penkerių ar šešerių metų berniukštis, patampė už barzdos. "Oi skauda!" pasakiau. "Neskauda", juokdamasis atkirto, "tik taip gerai pridėta, kad negalima atskirti nuo tikros". "Mano tikra", visiškai rimtai atsakiau. "Barzda tokia ilga negali užaugti". "Kodėl ne? Jeigu ilgai neskusi, ir nekirpsi, užaugs. Mano barzda augo jau daugiau kaip šimtą metų". Šimtą metų? su didžiausiu nustebimu sušuko ir suspaudė rankas tarp kelių. "Šimtą metų? Dar pakartoj, paskum pakėlė akis į veidą, tokias tamsias rudas, pilnas gudrumo. Tu šimto metų dar neturi". "Kodėl taip manai?" "Šimto metų būtum labai, labai, labai senas. Tu ne toks senas". "Kur gyvenu, labai šalta, todėl ir nesenstu, tik barzda kasmet po truputėlį ilgėsnė paauga". "Kad ne taip šalta būtų?" "Ir kad nosis nenušaltų". Abu susijuokėm ir kilo jausmas, kad daromės draugai, jeigu gali būti kokia draugystė melu grįsta. "Boby, tu per daug kalbi. Pasakyk, kas reikia ir užleisk vietą kitiems. Matai, kiek daug vaikų prisirinko", pertraukė mudviejų šneką baltais kailiniais užsivilkusi šviesiaplaukė moteriškė. Vaikas pažūrėjo į ją, patrynė ranka kaktukę. Nenorom pamėginau spėti, ko Kalėdoms jis paprašys. Iš motinos kailinių sprendžiant, tikrai ko nors ypatingai brangaus, o jis pakėlė vėl savo rudas sagutes, gudriai pažūrėjo ir paklausė, bet taip garsiai, kad ir kiti girdėtų: "Kodėl tu taip keistai kalbi? Tu ne amerikietis". Žinoma, kad ne amerikietis, greitai atsivėliau. "Aš šiaurės Poliaus gyventojas ir tenai kalbu visiškai kitokia kalba. Tik kai vaikūs lankau, mėginu kalbėti tų vaikų kalba, nors kartais, kaip matai, ne visiškai gerai išeina. Bet vis tiek supranti, ar ne?" Vaikas nieko nebeat sakė, nustumko nuo kelių ir tekinas numėrė į žmones. "Boby, Boby"! nusivijo moteriškė su baltais kailiniais. Vaikas nėsustojo. Jam, matyti, buvo gerai žinomi toj krautuvėj visi įėjimai ir išėjimai, ir dabar jis, greičiausiai, nėra pas tėvą pasakyti, kad savo uždavinį atliko gerai: visiems išaiškino, kodėl Kalėdų Senio kalba tokia, kaip per gruodą. Tas uždavinys jam, matyti, buvo toks svarbus, kad užmiršo net pasakyti, ko nori Kalėdoms. Tik vaikui nubėgus dingtelėjo, juk Reed sakė pasirūpintišias mano akcentą pagarsinti. Ir surado kaip.

— O gal ir tas vaikas buvo jo? — pastebėjau.

— Žinoma, kad jo. Jeigu laikraščiuose skaitytum ne vien apie politiką, bet ir apie žmones, būtum tikrai pastebėjęs. Mano žmona tokia jau ten skaitytoja, ir ta pastebėjo.

(Bus daugiau)

Tą patį vakarą buvo parašyta, kad Boby Reed išaiškino, kodėl Kalėdų Senis tokiu negirdėtu akcentu kalba. Aš ir iš karto sumečiau, kad čia bus jo paties ar kokio draugo pati. Tokie kailiniai, broliuk, ne kiekvieno nosiai. Mano dviejų metų algos, tur būt, neužtektų. Žinai, mano mielas, jeigu surašytum visus... na, žinoma, ne visus, bet parinktus pašnekesius, galėtum smagi knyga išeiti. Vieną dieną moteriškė atnešė tokią gal trijų metų mergytę ir pasodino ant kelių. Pasitauko, jog vaikiai bijo, verkia, šaukia, spardosi, net kramtosi, kad tik nereikėtų tam raudonam seniui ant kelių sėstis, bet toji nesispyrė, tik rangėsi, raitėsi, o motina vis ramino: "Nebijok, Kim. Kalėdų Senelis yra geras. Nebijok". Ji leidosi pasodinama, žiūrėjo tokiom retai pasitaikančiom didelėm mėlynom akim tiesiai į akis, lyg prašydama pagalbos. Pakisau pirštą po smakriuką ir paklausiau: "Na, mano gražuolėle, ko norėtum Kalėdom? Lėlė? Bet visų pirma, tur būt, norėtum turėti gražią eglutę? O gal ką kitą?" Mergytė nenuleido savo gražių akių, nemirktelėjo, bet ant vokų pradėjo rinktis didelės ašaros ir tuoj nuriedo skraustais. "Šiūrėk, ji šlapinasi"! sušuko vienas iš vaikų. "Ji Kalėdų Seneli apšlapino! Apšlapino, apšlapino!" šaukė balsai. Pažiūrėjau žemyn: per raudono švarko skverną žliaukė srovė ir tiško ant kilimo. Motina beveik traukte ištraukė mergytę man iš rankų ir su skarele pradėjo sluostyti skverną. "Oi! Labai atsiprašau! Atsiprašau!" šnibždėjo, ir man rodėsi, kad ir jai akys ašarom srūva. Keisto impulso pagautas pakeliau rankas ir sušuku: "Nutilkite! Minutėi nusiraminkite! Tik vienai minute! Leiskite pasakyti, kaip iš tikrųjų buvo. Aš matau, kad apie tikrą Kalėdų Senelį jūs mažai ką žinot. Ar žinot, ką aš valgau? Aišku, kad nežinot. Hamburgerius? Ne, aš jų savo gyvenime nė burnoj neturėjau. Aš ne tik kalbu kitaip, negu jūs, bet ir valgau kitaip. Va ir šiandien: priešpiečiams įsidėjau gabalą ledo. Sakiau, per pertrauką pakramtysiu, bet ta mergytė atsisėdo tiesiai ant kišenės, ledas ištirpo, ir matote, kas atsitiko. O jūs kažin ką pagalvojote". Vaikai pradėjo juoktis: jiems patiko, kad Kalėdų Senis ledą valgo. Keli net pasiūlė atnešti iš lauko. Tuo tarpu žybtelėjo tiesiai į akis aštri šviesa. Supratau, kad kažin kas fotografavo, o kitą dieną ir visa istorija buvo laikrašty. Maikas pirmas, ligi ausų išsišiepęs, pranešė, kad laikraščiai apie mane rašo ir kad ponas Reed labai patenkintas. Ir visa administracija esanti patenkinta Ypač smagus, sako, žaislų užpirkėjas. Žaislai tirptie tirptie. Nieka da tiek daug neparduodavo. Po darbo netyčia, o iš jo pusės gal ir tyčia, koridoriuje sutikau ir patį Reed. "Aukšinio sumetimo, žmogau, esi. Čia pat vietoje visą istoriją padarei. Su smegenimis esi, vyre, su smegenimis!" paplojo per petį ir nuėjo plačiais kelių galais paplėstėdamas.

— Tyčia ar netyčia, bet vis tiek nenuėjo pro šalį žodžio nepasakęs, — įterpia.

— Žodžio... Kas jam žodis? Ar jis pinigą atseina. O kad būtų pasakęs: "Gerai padarei, Šarke. Pridėsiu po pusdolerį į valandą". Arba nors: "Patekosiu vietos, kur galėsi su galva dirbti". Bet tiek to. Gerai, kad ir pagyrė. Žinai, vangšui žmogeliui, kaip tam žuniui, vis smagiau, kai pausį pakaso. Bet man, atvirai pasakysiu, kasdien vis labiau nei šiaip, nei taip. Kuris jau čia iš mūsų toks grynas, kad iš reikalo kada nors nepameluotų. Pameluojam kiekvienas. Ir aš ne iš šventųjų — pameluojau, kai prireikia. Kartais ir ne iš kokio didelio prireikimo. Va, tik taip sau. Kartais save kaip lapalį prisidengti, kartais kitą pridengti, bet kai reikia meluoti nuo ryto ligi vakaro... Kartais vaikūtis su tokiu tikėjimu žiūri į tave, kad net širdį suskausta. Girdi: "Ar jau gavai mano laiška"? "Kada išsiuntai"? "Pirmadienį". "Tai dar ne. Visą savaitę nebuvau namie. Kai sekmadienį grįžiu, tai jau tikrai rasiu. Beje, o kaip tavo vardas"? "Rozi". "Gerai, Rozi, kai tik grįžiu, tuo tavo laiška susiškosiu. Beje, o ko tam laiška prašai"? Mergaitė su didžiausiu entuziazmu išpasakojo, ko prašė, gale dar pridūrė: "Tik užmiršau vieną dalyką. Labai norėčiau roboto. Tėtė sako, kad jis berniukams, bet aš ingi labai norėčiau. Žinai, tokio, kur įdedi bateriją, paspaudi mygtuką, ir jis visur vaikšto ir nieko nebijo. Prašau..." ir pakelia troškimo pilnas akis. Viena akim dirstelėjau į čia pat stovinčią motiną. Ji linktelėjo galvą, ir aš mergytei prižadėjau viską. Dar patariau, kad robotą naktį pasistatytų prie lovos. Sakiau, jis saugos tave nuo visų negerumų.

Žodžiai, žodžiai.

žodžiai

(Atkelta iš 3 pusl.)

susimaišo kulto dalykuose. Pavyzdžiui, velnias, kuris archeologas M. Gimbutienės nuomone yra prieškriščiūnietis dievas (Metmenys, 1970, Nr. 20), pas V. Alantą pavirsta krikščionybės įnašu: "... iš visų krikščionybės atneštų Lietuvon įvaizdžių velnio sąvoka ir paveikslas giliausiai įstrigo lietuvių sąmonėn". (II, 38). Kitur pavažiuojama: "... gyvatos šaknis glūdi ne Rūpintojėlio sterblėje, o amžinosios ugnies židinyje".

Taip pat neigiamai pavaizduojama Amerikos pramonės sąlygos ir darbininkų dvasinis lėkštumas, vadovaujantis ne tiek dabartine padėtimi, kiek šimtmečio pradžios socialinių rašytojų pavyzdžiu. Taigi, gerokai pavėluotai. Geriausiuose romano epizoduose pajaukiame mūsų senieji emigrantai. Tik bėda, kad Alantas — Sintautas, kritikuodamas eilinių žmonių dvasinį lygį, su savo kultūros šampūta nepasakoja "Gedimino kalno viršūnės. Jam pokalbis apie geležinio vilko staugimą — tai jau kultūra, o karvabernių nuotykių stebėjimas televizijoje — tai nudvasėjimas. Aš čia didelio skirtumo nematau. Ir vienu ir kitu vaizduotės išmonės.

Sintauto paunksmėje juda intelektualų būrelis: architektas Vyžainis (baisaus ginklo — Perkūno gimnapsus projektotojas); Izabelė Vyžainienė (tautinių mo-

tyvų tapytoja), Zenonas Urbaitis (eilinis rašytojas) ir vikaras Algirdas Simnas (dvasinių nuodėmių kamuojamasis kunigas). Tie žmonės daugiausia atsiskleidžia pasivaikšnimų progomis. Nesimato, kad jie mokėtų realiau, humaniškiau pažvelgti į gyvenimą. Nė vienas iš jų nepasistengia bent paprastomis mintimis atremti ūkanotas Sintauto tiradas. Juos autorius užsaldo tam tikrose pozose, vienį, teigiamai paauskinti, uoliai pritaria Sintautui (Vyžainiui), kiti, sumenkinę, spiriasi, bet nieko svaresnio nepasako. Jų intelektualinis veidas blankiai vienodas, anemiškas, be įdomesnės psichologijos, be įtikinančių mąstymo ar veiklos niuansų.

O kaip su erotika? Jos yra apšėdai. Turiu pasakyti, be erotikos "Amžinasis lietuvis" visiškai uždustų. Todėl būdvardis "nuogas" ir daiktavardžiai "šlaunys", "kulšys", "slėsnos", "krūtys", "apatinukai" kartojami dažniau, negu bet kuriame kitame lietuvių romane. Žinoma, tie atributai, šių laikų akimis žiūrint, literatūros nemenkina, jei yra reikalingi meniškas pagrindas juos pavartoti. Tačiau šeimyninių trikampių sušabloninta gausa romano vertės nepakelia. V. Alanto erotinėje scenoje moterų-vyrų santykiai vyksta su mechanisku vienodumu: Stefanią Žyginę apgaudinėja Zyga; Alina Sintautienė savo vyrą Morkų; Morkus Aliną; Sandra Česnulinė Česnų. Izabelė Vyžainienė, ilgai kėlus savo kilnią galvelę, Eldorado motelyje atsiduoda savo jaunystės meilei Morkui. Ir vikaras Sim-

nas, suprantama, neišjungiamas iš tos trikampių karuselės: minityse dievina Iza Vyžainienę ir trokšta jos palytėjimo. Atseit, lietuviškam Nordporte, kaip John Updike romano "Couples" Tarbox miestelyje, Eros tinklas maloniai apraizgo visus veikėjus. Jokio skandalo. Visi žino ir visi toleruoja.

Ar sekso traktavimas V. Alanto knygose bent sieksniu priartėja prie Updike subtilios prozos, labai abejoju. Šioje srityje mūsų pitigrilis palyginti primityvus ir kartais gana sentimentalus. Vis dar įvelia kad ir tokias pragaistingas frazes: "... jautė jos kūno mistinį spinduliavimą"; "ilgai slopinama jų meilė prasiveržė su tokia šėla, kad jie abu nustebė ir persigando" (kai pagyvenę žmonės mylisi, persigasta tik amūras); "moters amžius ir grožis susitinka tam tikroje vietoje"; "jam dingtelėjo galvon, kad juo daugiau moterų jis pažįsta, juo mažiau jas supranta" (trafaretas, kuriuo niekas netiki).

Be abejo, V. Alanto žodingos prozos tikslas yra kilnus — galvinti lietuviybę, kelti iš praeities gyvybinius tautos pradus bei simbolius, kovoti su priešiškomis jėgomis. Tai didelė misija — lietuviybės principą ginti iki vizijinių nesamonių (norėjau pasakyti — iki kvailybės). Ar skaitytojas po sintautinės prakalbų terapijos bus užtraugas lietuviškųjų nesamonių (norėjau pasakyti, Yra gi įvairių skaitytojų. Man asmeniškai nesinori sugrįžti pagonybėn, ir naktimis klausytis geležinio vilko staugimo. Tam neturiu dvasinių galių.

Sovietai turės mokėti honorarą amerikiečiams

Sovietų leidyklų egzekutyvo vadovas Boris I. Stukalin Maskvoje pareiškė, kad nuo gegužės 27 d., Sovietų Sąjungai pasirašius visuotinę Berno Copyright konvenciją, amerikiečiai autoriai turės doleriais gauti nors dalį jiems priklausomų honorarų. Tačiau tai liesią tik naujas laidas, nes ankstybesnės laidos buvo pasirodžiusios tada, kai Sovietų Sąjunga dar nebuvo tos sutarties pasirašiusi ir tų įsipareigojimų nebuvo priėmusi. Šitai Stukalinas pareiškė spaudos konferencijoje, grįžęs iš kelionės po JAV. Anksčiau Sovietų Sąjunga versdavosi ir leisdavosi amerikiečių knygas be jokio atlyginimo. Dabar Sovietai mokėsia pagal tai, kiek puslapių kūrinys turi ir kiek egzempliorių bus išspausdinta.

JAV DIENRAŠČIŲ STATISTIKA

Praeitais metais JAV-se dienraščių skaičius paaugo 12 ir 1972 m. pabaigoje jų buvo 1,761. Laikraščių tiražas 1972 m. paaugo 300,000, pasiekdamas 62.5 milijono. Net trys stambūs laikraščiai 1972 m. užsidarė: The Boston Herald-Traveler nupirko Hearsto bendrovė, leiržianti Record American, tuo būdu Bostono liko tik du konkuruojantieji dienraščiai. Dienraštį The Washington Daily News nupirko Evening Star ir sostinėje taip pat liko tik du dienraščiai. Didžiausias New Jersey laikraštis The Newark Evening News sustojo ejęs.

are you
earning
enough
interest
on your
savings

CHOOSE FROM

6% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$5,000 OR MORE—2 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 6.18%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5³/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.92%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5¹/₄% yearly
CERTIFICATE ACCOUNTS
\$1,000 OR MORE—3 MONTHS TO
LESS THAN 1 YEAR MATURITY

YIELD INCREASES TO 5.39%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

5% yearly
PASSBOOK SAVINGS
ADD TO OR WITHDRAW ANYTIME

YIELD INCREASES TO 5.13%
on interest accumulated for 1 year
INTEREST COMPOUNDED DAILY

PLUS:

- Deposits received by the 10th of the month, earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from date of receipt.
- On Passbook Accounts, interest paid to day of withdrawal.

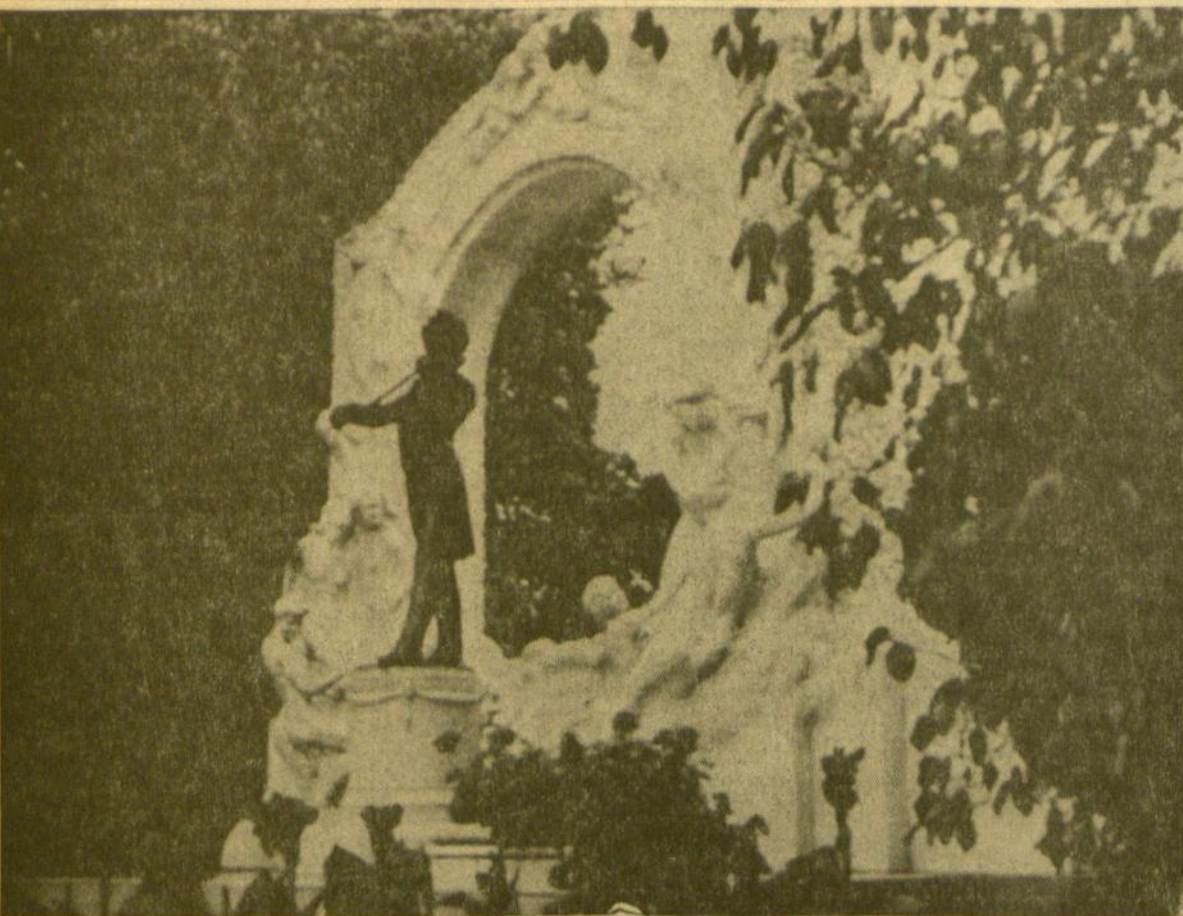
Phone 847-1140



**STANDARD
FEDERAL
SAVINGS**

AND LOAN ASSOCIATION

4192 Archer Avenue at Sacramento / Chicago, Illinois 60632



Valsų karaliaus Johan Strauss (1825-1899) paminklas Vienoje

Operetė ir Johan Strauss

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Operetė, itališkas žodis reiškia mažą operą, yra lengvas, komiško žanro teatrinis muzikos kūrinys. Riba tarp operetės ir komiškos operos nėra griežta ir aiški. Muzikologai istorinės komiškos operos pradžią laiko tą datą, kada 1728 m. Anglijoje, Londone, pasirodė jų vadinama "ballad opera" (komiškas scenos veikalas, išreiškiamas žodžiu ir muzika) "The Beggar's Opera", kuriai tekstą parašė John Gay, o muziką parinko John Pepusch. Šiame muzikiniame veikalė autorai pajuokia itališką operą, Anglijos politikus ir jų sugedimą, aukštosios klasės pretenzijas. Muzikiniame veikalė susidėjo iš angliško ir skotiško dainų ir šiaip žinomos anuometinės muzikos, įskaitant Handel ir Purcell. Šio muzikinio veikalė pasirodymas buvo savotiškas pasipriešinimas prieš tuo metu visur įsigalėjusias itališkas operas, kurios dažniausiai vaidavo graikų mitologinius ir istorinius asmenis. Ši "The Beggar's Opera" turėjo didelį pasisekimą, nes joje buvo pavaizduotas toks gyvenimas, kurį žiūrovai pažinojo ir patys išgyveno.

Penkeriais metais vėliau, 1733, Italijoje kitas kompozitorius Pergolesi ėmė taipgi protestuoti prieš ten kuriamas operas, taipgi grindžiamas graikų mitologiniais įvykiais. Čia naujojo žanro kūrinys pasivadino "opera buffa" (komiška opera), kuri skyrėsi nuo rimtosios (opera seria) tuo, jog vietoje tragiško turinio, veikėjai buvo paimti taip pat iš kasdieninio gyvenimo, su kasdieninio gyvenimo juokingomis situacijomis: meilės intrigomis, žmonių apgavystėmis, tarnų samokslais, absurdiškais persirengimais. Jos muzika skambėjo linksmai, arijos buvo greitos ir melodingos.

Kompozitorius Pergolesi su savo komiška opera "La Serva Padrona" (Ponia tarnaitė) taip išgarsino šio žanro operą, kad ji pasėkė ir kiti vėlesni italų kompozitoriai: Cimarosa su "Il Matrimonio Segreto" (Slaptomis vestuvėmis), Paisiello su "Sevilijos kirpėju", vėliau Rossini su ta pačia opera, Donizetti su "Don Pasquale" ir "Meilės elektrų", Puccini su "Gianni Schicchi" ir t. t.

Kai keliaujanti italų trupė 1752 m. pastatė šią Pergolesi komišką operą "Ponia tarnaitė" Paryžiuje, ji čia padarė tokią įtaką prancūzų kompozitoriams, kad ir jie kone visi pakilo prieš tuo laiku nusistovėjusias kompozitoriaus Rameau operas. Tokie kompozitoriai kaip Mosigny ir Gretry pradėjo kurti operinius

darbus pavadintus "opera-comique". Nors opera comique naudojo komiškus ir satyrinius turinius, tačiau šis terminas neatitinka itališką opera buffa terminą. Jis atitinka vokišką Singpiel, kuriame nesvarbu, ar turinys yra rimtas ar linksmas, muzika sunkesnė ar lengvesnė, bet svarbu, kad jame naudojami ir nemuzikiniai dialogai. Laikui bėgant, opera-comique tapo tokia lanksti, kad jai tilpo ir rimtos, tragiškos operos. Geriausias to pavyzdys yra "Carmen". Dėka trijų kompozitorių Boieldieu, Adam ir Auber Paryžiaus opera-comique pasiekė tokį laipsnį, kad ji įsigijo savo nuosavus namus, teatrą, pavadintą L'Opera-Comique, kuriame iki dabar tebėra statomos operos su kalbančiais dialogais.

Operai comique užsiėmus rimtesnėmis temomis, atsirado naujas operos žanras — "opera bouffe", atitinkantis itališkai "opera buffa". Prancūziškosios operos bouffe pirmasis kompozitorius buvo Harve' parašęs "Mam'zelle Nitouche", susilaukusi didelio pasisekimo. Pats didžiausias ir produktyviausias prancūziškų operėčių kompozitorius buvo vokiečių, augęs ir gyvenęs Paryžiuje Jacques Offenbach. Opera bouffe jam buvo geriausia dirva, kurioje jis galėjo pajaukti to meto prancūzų visuomenės papročius ir moralę savo lengvos melodijos ir gyvo ritmo operetėse kaip "La Vie Parisienne", "La Belle Helene" ir kt.

Vokiškai kalbančiame pasaulyje itališkoji komiška opera buvo labai mėgiama. Italas Cimarosa net specialiai Vienai parašė "Il Matrimonio Segreto". Net vokiečių ir austrų kompozitoriai Gluck, Haydn ir Mozart kūrė lengvas, komiškas operas. Tačiau, nežinint šito, vokiškoji komiška opera neišaugo iš itališkos opera buffa, bet iš jų pačių Singpielio — scenos muzikinio veikalė, kuriame naudojamos ir daina, ir žodžiai. Vokiškasis Singpiel skyrėsi nuo prancūziškosios opera-comique tuo, kad vokiečiai čia naudojo savo pačių populiarių liaudies dainų melodijas. Ši Singpiel forma buvo labai madoje Vokietijoje ir Austrijoje. Klasikas Mozartas naudojo šią formą savo operoms "Pagrobimas iš Seraglio" ir "Užburta fleita", kurios šiandien yra imonumentalios komiškos operos. Taip pat ir Beethovenas naudojo Singpiel savo vieninteliu grandiozinei operai "Fidelio".

Vokiškoji komiška opera klesėjo 19-tame amžiuje su Otto Nicolai "Linksmosiomis Windsoro kumetėmis". O Franz von Suppe jau peržengė iš komiškosios operos į grynai vokiškos operetės žanrą su tokiais veikalais kaip "Boccacio", "Die schenone Galathea" ir kt.

Operetė arba komiška opera netrukus pasiekė ir kitus kraštus. Anglijoje žinomaisi šios rūšies operų atstovai yra Gilbert ir Sullivan su "Mikado", "Iolanthe" ir daug kitų. Amerikoje iš operetės išaugo amerikiečiams būdinga vadinama musical comedy arba tikrai musical, kurių kompozitoriai yra Victor Herbert, Sigmund Romberg, Rudolf Friml ir kiti. Ispanijoje iš komiškos operos išsivystė vietinio spalvio operetė, sudarydama ispanų operos "zarzuela" raidos dalį.

Operetė didžiausio pasisekimo susilaukė Vienoje. Čia jos laukė ir ją pasitiko valsų karalius Johann Strauss. Su Straussu operetė išgijo sau būdingą, savitą veidą. Strausso rankose operetė virto įtikinančiu pasauliu, pilnu puošmenų, romansų, sentimentų, su įdomiais, gyvais turiniais ir veikėjais. Pagrindinis Vienos operetės elementas yra valsas, kuris čia yra kaip ašis, apie kurį sukasi viso turinio gyvenimas. Strauss pradėjo auksinį operetės amžių, kuris išaugino tokius operėčių kūrėjus kaip Franz Lehar ("Linksmoji našlė", "Liuksemburgo kunigaikštienė"), Oscar Strauss ("Šokoladinis kareivis", "Kunigaikštienė Marica") ir daug kitų.

Johann Strauss, jr. (1825-1899), sūnus šokių ir valsų kompozitoriaus Johann Strauss, pats

IS MODELINŲ NAMŲ BALDAI
30% iki 50% nuolaida
Galima pirkti dalimis ir išmokėtinai
SOUTHWEST FURNITURE CO.
6200 S. Western — Tel. GR 6-4421

būdamas kompozitorius ir dirigentas, kaip ir tėvas, gastroliavo su savo koncertais po visą Europą, įskaitant ir Rusiją. Jis gyveno ir atstovavo žaviausiam ir turtingiausiam Austrijos Habsburgų monarchijos periodui. Jo muzikoje atsispindi žavumas, elegancija, gyvumas 19-tojo šimtmečio imperiškosios Vienos. Strausso didžiausias nuopelnas buvo Vienos valsų išstobulimas iki klasikinio lygio. Jo genialumas pasižymi melodijos išradinimu su harmoninėmis ir orkestrinėmis detalėmis. Savo melodijų ir ritmų įvairumu, jis pajėgė užslopinti monotonišką valsų taktą. Valsuose Straussas išreiškia pušiau simfoninę nuotaiką, išpuošdamas jų struktūrą vaizdžia orkestracija. Turtinga forma ir turinys, kompozitorius Johann Straussas Vienos valsą iškėlė iki koncertinio lygio.

Straussu muzikinė kūryba yra daugiau kaip 500 darbų: šokių, muzikos-valsų, polkų, galopų, kadrilių, maršų, čardasų, balečių ir įvairių orkestrinių gabalų ir operėčių, pastarųjų iš viso septyniolika.

Kada prancūziškų operėčių kūrėjas Offenbach 1863 m. lankėsi Vienoje, tada Straussas su juo susitiko ir jo įtakoje pradėjo pats kurti operetas. Kaip ir valsą, Strauss ir operetę iškėlė iki klasikinio lygio, sukurdamas tokias operetas kaip "Die Fledermaus" (Šikšnosparnis) ir "Der Zigeunerbaron" ("Čigonų baronas").

Johann Straussu vienuoliktoji operetė "Čigonų baronas" (1885) buvo parašyta, kada kompozitorius su savo koncertais lankėsi Budapešte ir ten sutiko vengrų rašytoją Maurus Jokai. Rašytojui papasakojus savo naujos novelės turinį, kompozitorius patarė jam perrašyti ją libreto forma. Rašytojas šią darbą pavedė libretistui Ignaz Schnitzer. Taip gimė "Čigonų barono" pradžia. Ši operetė kompozitoriui užėmė daugiausia laiko. Apie dvejus metus rašė jai muziką. Pirmą kartą "Čigonų baronas" buvo pastatytas 1885 m., 12 metų po "Die Fledermaus" pastatymo.

Šios operetės premjera įvyko. Strausso 60 m. sukakties išvakarėse. Entuziastingai publikos priimta, ji tapo klasikine ne tik Vienoje, bet ir visame pasaulyje. Šioje operetėje kompozitorius puikiai išgauna vengriškosios ir vieniškosios nuotaikos mišinį, kuriame čigonų dainos, chorai ir šokiai, čardasai pinasi su valsais. Vienos operetė negali apsieiti be valsų, nes valsas yra būdingiausias, vieniškos operetės bruožas, skiriantis ją nuo prancūziškų, angliško ar kitų operėčių arba komiškoj operų.

Nors tarp terminų operetė, komiška opera arba muzikinis vaidinimas nėra griežtos ribos, tačiau šlandien operetė mums labiausiai reiškia Vienos klasikinę operetę, pasiekusią tarptautinio garso ir pripažinimo. Operetė Vienoje taip įsitvirtino, kad ir šiandien ten ji turi savo nuosavus namus — Volksoper, kur per apvalius metus, kas vakarą yra jų spektakliai, apimantys visas

Pokolbis su dr. Jurgiu Gimbutu

(Atkelta iš 2 psl.)

lyginant su kitų tautų namotyra, duoda įdomių temų studijoms arba recenzijoms.

Lituanistikos instituto Tautotyros skyriun buvau išrinktas 1954 metų pabaigoje, o nuo 1964 m. tebesu to skyriaus vedėju. Dabar reikia išrinkti kitas vedėjas. Esu skaitęs paskaitų iš lietuvių namotyros ir etnografijos II-me Kultūros kongrese, LI suvažiavime, I-je Baltiškų studijų konferencijoje, ALIAS suvažiavime. Yra paradoksas, kad vie-

vokiškas ir austriškas operetas, itališkas opera buffa, prancūziškas opera-bouffe ir angliškas ballad opera.

Operetėi būdingas yra entuziazmas muzikoje ir veiksmė, nuolat pajėgiantis pritraukti žiūrovus kas vakarą ne tikai Vienoje, bet ir visame pasaulyje, kur tikai operetė yra statoma.

KOSTAS BUTKUS

Tel. PR 8-2781 (778-2781)

TVOROS, LANGAI, DURYS.

STOGELIAI, RINOS, APKALIMAI (Siding)

UŽSAKYKITE DABAR GERIAUSIĄ DOVANĄ I LIETUVĄ SPECIALIŲ RUBLIŲ PAŽYMEJIMUS

Su specialių rublių pažymėjimais Jūsų giminės gali gauti viską, ką tik nori, už dalelę reguliarios kainos. Tai tas pat, kai įeiti į krautuvę su 100 dol. ir už juos gauti 200 dol. ar 300 dol. vertės prekių, o gal net daugiau. Specialių rublių pažymėjimus galima paversti į reguliarius rublius aukščiausiu kursu.

SU PILNA GARANTIJA

GREICIAUSIAS PATARNAVIMAS

Pažymėjimai pristatomi mažiau per tris savaites. Vieno spec. rublio kursas yra \$2.60.

TAS KURSAS APIMA VISKĄ.

NERA JOKIŲ KITŲ MOKEJIMŲ.

Galite gauti kokią tik norit sumą.

VISOS KAINOS PAGAL NAUJĄ DOLERO KURSĄ.

REIKALAUKIT MŪSŲ NE MOKAMO ILIUSTRUOTO KATALOGO

Užsakykite Dabar.

Užsakykite tik per

INTERTRADE

EXPRESS CORP.

125 East 23rd Street

Penktas aukštas

New York, N.Y. 10010

Tel.: 982-1530

LABAI SVARBU

AUTOMOBILIAI

Tik trumpam laikui

GREICIAUSIAS

PRISTATYMAS

MOSKITCH 412 IE, \$3570.00

(Export model)

MOSKITCH 408 IE, \$3285.00

ZHIGULI VAZ 2101, \$3520.00

ZAPOROZHETS ZAT 968,

\$2250.00

REIKALAUKIT

SPECIALIAUS BIULETENIO

SU AUTOMOBILIŲ

PAVEIKSLAIS,

APARTMENTAIS,

NAUDOTAIS ROBAIS

REIKALAUKITE MŪSŲ

SPECIALIŲ BIULETENIŲ.

MES TURIM 23 METŲ

PATYRIMĄ

SIAME BIZNYJE IR

TAIP PAT TURIM

TOKSTANCIUS

PATENKINTŲ KLIENTŲ.

ninteliui inžinieriui humanitarų draugijoje teko pirmininko pareigos, bet šioje organizacijoje tai nėra esminga. Norėčiau panaudoti kai kurias savo profesijos konstruktyvines savybes, stengdamasis neapvilti balsuotojų man patikėto mandato.

Pabaigai pastaba: šis pasikalbėjimas duotas pirmininko, neaptarus jo turinio su kitais prezidiumo kolegomis. Pagal statutą, "pirmininkas atstovauja in-

stitutui". Tad ir atsakomybė dėl galimų netikslumų ar nukrypimų nuo viso prezidiumo nuomonės tenka tik pirmininkui.

COSMOS PARCELS EXPRESS SIUNTINIAI I LIETUVĄ

2501 W. 49th St., Chicago, Ill. 60629

3338 S. Halsted, Chicago, Ill. 60608

Tel. WA 5-2737; 254-3320

Ivairių prekių pasirinkimas, motociklai, baldytuvai, maistas, doleriniai

CERTIFIKATAI IR AUTOMOBILIAI

V. Valantinas

MES TEBEMOKAM

6% už 2 Metų

Certifikatus

(Minimum \$5,000)

5 1/2% už 1 METŲ CERTIFIKATUS (Minimum \$1,000)

Open Mon. 9-8; Tues. Thurs. Fri. 9-5; Sat. 9-1; Closed Wed.

SAINT
ANTHONY
SAVINGS

1447 So. 49th Court

Cicero, Ill. 60650

TEL — 656-6330

Joseph F. Gribauskas,

Executive Secretary

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. — CA 5-7252

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIZIJOS

RADIO IR STEREO APARATŲ. PARDAVIMAS IR TAISYMAS

SPALVOTOS TELEVIZIJOS APARATAI

Laidotuvių Direktorai
MAŽEIK & EVANS
6845 SO. WESTERN AVE.
TRYS MODERNISKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MAŽINOMS VIETA
REpublic 7-8600 REpublic 7-8601

P E T K U S
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYS MODERNIOS KOPLYČIOS
2533 West 71st St. Telef. Grovehill 6-2345 6
1410 S. 50th Ave., Cicero TOWNhall 3-2108-09
AIKSTĖ AUTOMOBILIAMS STATYTI

E U D E I K I S
DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID
Laidotuvių Direktorai
Trys Moderniškos Kopolyčios:
4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorų Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginla 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
1114-1216 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1741-2

PETRAS BIELIONAS
4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN
3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1138-39

VASAITIS — BUTKUS
1446 S. 50th AVE., CICERO, ILL. Tel. OLYmple 2-1003

KELIONĖ I LIETUVĄ IR PO VISĄ KRAŠTĄ

Kada?

Kaip?

Ką lankysime?

Ką nuvešime?

Kada grįšime?

Kaip ir kur registruotis?

Kelionių biuras

GAVENIĄ IR VISOKIU LAIKU
MALDA, DVASIA, GAILESTINGUMU
VISUS IR KIEKVIENĄ — VISĄ KRAŠTĄ — PAVEIRGTĄ, BET BRANGIĄ LIETUVOS ŠALELĘ
MEILĘ PERSEKIOJAMIEMS
VILTI KALINIAMS — PAVEIRGTIEMS
PAGUODĄ VISIEMS
TEN PASILIKSIME!

Betarpiai užsirašo malda pagal Maldos Kalendorių — visi Bilietai apmokėti skiria asmeninę AUKĄ pagal išgales

LIETUVIŲ KATALIKŲ RELIGINĖ ŠALPA
64-09 56 Rd., Maspeth, N. Y. 11378

Aukos atleidžiamos nuo mokesčių

LEKŠ VALDYBA

Nuotaikingo kaimo sukaktis

Išpūdžiai iš jubiliejinio spektaklio

PETRAS JANULIS

Chicagos lietuvių teatrinis vienetas "Antras kaimas" praėjusį savaitgalį dviem spektakliais Jaunimo centre atžymėjo savo dešimties metų sukaktį. Kaip vienetai išstėti dešimtį metų ir kasmet vis pateikti naują programą nėra taip jau paprasta, juo labiau, kad linksmasis žanras reikalauja gal net daugiau pastangų, negu šiaip rimti, ligi tragiškumo kupini spektakliai. "Antrą kaimą" stebėjo gal keli tūkstančiai žiūrovų, vieni daugiau kiti mažiau buvo linksmi nuteikti, o buvo net ir užsigavusių, kaip tai įvyko Los Angeles, kada ši miesta vienas recenzentų dėl to užsigavimo pavadino tikru kaimu. Nepreten- duojas į didelius meninius teatrinis vienetus "Antras kaimas" atliko nuotaikos skaidrintojo uždavinį ir, rodos, to užtektų ir nebūtų ko daugiau kalbėti. Bet, kai matai, kad vienetas ištiesi ir turi tekstus paruošiančių ir gerai vaidinančių žmonių, norisi iš jo kuo daugiau pareikalauti, negu tik akimirksnio, tuoj pat užmirstamo samojaus.

Jeigu pirmaisiais "Antro kaimo" metais škecai buvo trumpučiai, tai, laikui bėgant, jie ėmė vis ilgėti ir tuo pačiu vis labiau paskeisti žodžiuose. o tokio žanro teatre svarbu tik trumpi tekstai ir efektas. O ir to efekto kaip tik labiau galima pasiekti ne žodžių pertekliumi, bet nedasakymu. Pačių pirmųjų škecų vienas kitas buvo skolinai iš amerikiečių Second City, ir tenka atvirai pasakyti, jog kai kurie "Antro kaimo" škecai atrodė net geriau, negu matyti televizijoje. Bet, ilgėjant tekstams, pasidarė žodžių perteklius, užgožias efektas.

Praėjusį sekmadienį Oratoriaus škece buvo pajuokiamas ilgos prakalbos. Bet tas kalbėtojas buvo toks ilgas, kad beveik pasidarė ne parodija, o realybė. Norėjosi dar vieno škeco, kuris parodijuotų tą taip išstėtą parodiją. Būdamas geras aktorius, Romas Stakauskas galėjo tik imituoti kalbėtoją, kitam padeklamuojant tą prakalbinį eilėraštį. Visa būtų buvę efektingiau ir teuztruks tik trejetą minučių. Toks pat išstėtas buvo ir Smegenų sklerozės škecas ir dar visa eilė žodžiais pertirštintų gabaliukų. Jeigu Kultūringumas ar škecas apie vieną motiną buvo tikrai trumpi ir efektingi, tai iš skyriaus "Veidu i Lietuvą" škece "Amerikon sugrįžus", o ir opero "Skardinis guzikas" buvo daug beprasmiško teksto, daugiau sunkinančio, o ne ryškinančio ir atskleidžiančio. Parodijoms reikia pasirinkti tikrai gerai žinomi dalykai, kitaip jie nepasieks savo tikslo.

Galėjo kam atrodyti, kad palyginimas sovietinių balsavimų su Altos ar Vliko valdybų sudarymu yra neskoningas, tačiau visi turi atmintį skirtumą, kad iš šių institucijų čia mes galime juoktis, gi sovietuose už rinkimų pajuokimą baudžiama. Čia ir yra viso palyginimo esmė. Neskoningas buvo paskenduolis "Atpažinimo klausimas". Mirtis yra re-

alybė, tačiau, scenoje tas gabalas nuskambėjo daugiau nejaukiai, negu nuotaikingai, nors prasmės jame ir yra.

Apskritai, antrakaimiečiams verta dėkoti už visas jų pastangas, visą darbą ir auką, pralinksminant dažnai suirzusių tautiečių, tačiau iš turinio literatūros žmonių ir vaidintojų vieneto norisi pareikalauti daugiau, nors tai gal ir nelengvai pasiekama. "Antro kaimo" žmonės yra jauni, dar ir po dešimt metų jie nebus seni, tik reikia neužmiršti, kad Chicagoje yra jau visa gru-

pė dar jaunesnių aktorių, ir juos Kaimas galėtų pasikviesti. Būtų ir įvairiau ir gal lengviau.

Šiaip ar taip, "Antras kaimas" suteikė tūkstančiams daugiau dvidešimties, dešimtmetį krūvon sudėjus, linksmų valandų. O visuomenė turėtų būti dėkinga ir atlaidi už tai, kas jai nepatiko ar pačiam Kaimui nepavyko. "Antras kaimas" yra pramoginis vienetas, kaip tokį mes jį suprantam ir sutinkam, o ir dėkodami primenam, kad tobulesniems išaugti, kaip amerikiečiai sako, niekas dar lubų neuždėjo.

Kultūrinė kronika



Pianistas Antanas Smetona

Pianistas Antanas Smetona Chicagoje

Čikagiečiai vėl turės progą išgirsti pianistą Antaną Smetoną. Šių metų kovo mėn. 24 d. 8 val. vakare Dariaus - Girėno lituanistinė mokykla Jaunimo centre ruošia šio neeilinio pianisto rečitalį.

Antanas Smetona muzikos pradėjo mokytis, dar būdamas labai jaunas. 1961 m. jau gavo bakalaurų laipsnį Mannes Muzikos kolegijoje New Yorke. Vėliau 1963 m. Tuillard muzikos mokykloje įgijo magistro laipsnį ir Fulbright stipendiją. 1966 m. gavo stipendiją iš Martha Baird Rockefellerio fondo muzikai, o 1967 m. jam buvo įteikta Alfred Hertz premija Californijos universitete (Berkley). Pianistas A. Smetona yra laimėjęs eilę atžymėjimų muzikoje įvairiose tarptautinėse varžybose Vercelli, Genevoje ir Paryžiuje. Gilino studijas pas Leonard Shure, Mme. Nadia Reisenberg ir Rosina Lhevinne.

Yra surengęs eilę rečitalių ir dalyvavęs koncertuose su simfoniniais orkestrais. Jungtinėse Amerikos Valstybėse ir Europoje.

Chicago visuomenė maloniai kviečiama šiame koncerte dalyvauti.

Skulpt. Vytautas Kašuba reprezentuoja Ameriką Japonijoje

Zinomas mūsų skulptorius Vytautas Kašuba šiuo metu dalyvauja skulptūros parodoje "Created America: 45 sculptors", kuri vyksta Tokio mieste, Japonijoje. Vytauto Kašubos parodoje išstatytas plaktos švino reljefas buvo nupirktas U.S. State Departmento.

Encyclopedia Lituanica rūpesčiai ir prenumeratoriams teikiamos lengvatos

Encyclopedia Lituanica leidėjas J. Kapočius mus informuoja, jog administracija darė ką tik galėjo, kad susidarytų tiek prenumeratorių, iš kurių gaunamas prenumeratorius mokestis įgalintų tęsti pradėtą darbą ir be didesnių sunkumų laimingai jį užbaigti. Deja, mūsų viltys nepasiteisino. Enciklopedijos redaktoriai savo ruožtu deda didžiausias pastangas, kad tomas galėtų sekėti tomai be didesnių protarpių, bet ir čia susiduriama su vis didėjančiais sunkumais.

Nuo darbo pradžios praėjo daugiau kaip 8 metai. Per tą laiką kainos iškilo daugiau 25 proc. Kai tebėra tokia vargana padėtis, administracija neberanda kitos išeities, kaip pakelti tomo kainą iki 20 dol. Tačiau naujieji prenumeratoriai dar turi labai pui-

kią progą pasinaudoti sena pirmųjų dviejų tomų kaina (15 dol.). Lengvata tokia: kas Encyclopedia Lituanica užsiprenumeruos iki 1973 m. gegužės 1 d., tas I ir II tomus gaus po 15 dol. Po gegužės pirmos dienos visų tomų kaina bus 20 dol.

Būtų malonu, kad šita lengvata kiek galima daugiau žmonių pasinaudotų, tuo pačiu sustiprindami plačiausią lituanistikos pristatymą visam pasauliui.

Užsakymus siųsti: Encyclopedia Lituanica, 395 W. Broadway, P. O. Box 95, So. Boston, Mass., 02127, USA. Telef.: darbo metu (617) 268-7730, o vakarais (617) 282-2759.

KOMPOZICIJOS MAGISTRO LAIPSNIS

Chicago universitetas kunigui Edv. McKenna, studijavusiam kompoziciją, suteikė magistro laipsnį.

● **BUDEKIME, 1972 m. Nr. 70.** Redaguoja redakcinė kolegija, 21, Erlington Ave., Manchester, M16 0FN, England. Lietuvių skautų sąjungos Anglijos rajono 32 psl. skautiškai minčiai bei veiklai skirtas 32 psl. leidinys.



Skulptorius Vytautas Kašuba prie vienos iš savo švino skulptūrų. Nuotr. V. Maželis



James Ensor (belgas, 1860-1949)

Intriga (Antverpeno Karališkasis muziejus)

Nauji leidiniai

THE USSR-GERMAN AGGRESSION AGAINST LITHUANIA

BRONIS J. KASLAS

Prof. Br. J. Kaslo parengtos knygos apšankas.

● **Bronis J. Kaslas, THE USSR — GERMAN AGGRESSION AGAINST LITHUANIA.** A Documentary History 1939 - 1945. Edited, with a Foreword and Introduction by Bronis J. Kaslas, Ph. D. Robert Speller @ Sons, Publishers, Inc., 10 East 23rd Street, New York, N. Y. 10010. First Edition; Printed in the United States of America; 1973; Library of Congress Catalog Card No. 72 - 12230; ISBN 0-8315 - 0135 - 9; \$15.00.

Lietuvos laisvės bylai ir istorijos mokslui tai nepaprastos svarbos leidinys. 543 psl. knygoje čia sudėti visi vokiečių nacių ir rusų bolševikų suokalbio užgrobtai Lietuvai dokumentai. 1939 - 1940 Kremliaus ir Berlyno derybų protokolai ir telegramos, kruopščiai šiame leidinyje tarptautinės teisės žinovo surinktos ir pateiktos visam pasauliui prieinama anglų kalba, dabar aiškiausiai liudija kaip buvo rusų ir vokiečių dera- mės dėl Lietuvos, kaip buvo tiesiog kruvino turkaus fone perkamas ir parduodamas net tam tikras Lietuvos regionas, pvz. Suvalkijos dalis iki Šešupės. Šis juodu ant balto šlykščiausių dokumentų rinkinys čiaupie užčiaupia burną rusams, dar vės mėginantiems pasaulį įtikinti, kad pati lietuvių tauta laisvai išjungė i Sovietiją.

Tarptautinės teisės profesorius Bronis J. Kaslas, šios rūšies teisės mokslus dėstęs JAV aukštosiose mokyklose, savai tautai ir apamai pasaulio istorijai atliko didelį patarnavimą autentišku dokumentų rinkiniu, atskleidžiančiu nuogos agresijos faktą ir okupanto šian- dienines begėdiškas pastangas visą tai paneigti.

Gerai, kad knyga šiame krašte išleido ne kas kitas, o labai žinoma istorijos mokslų leidykla Robert Speller @ Sons. Tokiu būdu

knyga lengviau pateks į Amerikos ir viso pasaulio viešąsias bibliotekas, aukštąsias mokyklas, universitetus ir kitas mokslo institucijas bei draugijas. Patys lietuviams šiam knygos plitimui gali nemažai padėti, reikalaudami jos viešosiose bibliotekose, o jaunimas jo lankomų universitetų bei kolegijų bibliotekose. Paprastai šiam krašte ta ar kita knyga bibliotekos tuoj pat įsigijama, jeigu knyga yra paieškoma. Bent tuo šiam milžiniškam darbu turėtų visi lietuviai patalkinti.

● **MOTERIS, 1973 m. sausio - vasario mėn. Nr. 1.** Lietuvių moterų žurnalas. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redakcinė kolegija: Nora Kulpavičienė (redaktorė), Zuzana Daugvainienė (kalbos taisytoja) ir Zita Didžbalienė (korektorė). Žurnalo skyrius veda: A. Yčienė, I. Kairienė, E. Krikščiūnienė, L. Murauskienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Žurnalo metinė prenumerata \$5.00. Redakcijos ir administracijos adresas: 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada.

S. Vilkauska rašo apie lietuvių kalbos kilmę ir raidą. Išskirtinai geri du Julijos Švabaitės - Glylėnės eilėraščiai apie šeštadienį. Atodo, kad poetė, po anų atmintinų Australijos ir savo tėvo ciklų kiek pasiblaškius, vėl atrado save švietose, mūsų moterų poezijai dar beveik neliestose žemėse, būtent — šeimos kasdienybės kupinų kambarių ir net virtuvės temose. Šių temų klode sukauptas ir sugestviva forma įkūnytas rinkinys yra lauktina naujiena išėjusios lietuvių poezijoje. Apie tinkamą pasirinkimą santuokoje rašo P. Gaučys. Kai šiemet minime 650 metus Vilniaus, kaip Lietuvos sostinės, tai gana prasmingas žurnale Gražinos Krivickienės raštas, "Vilnius lietuvių liaudies datuo-

se". Jau net dešimtuojų tęsinis eina labai dalykiškas D. Petrutytės straipsnis "Vaiko auklėjimas šeimoje". Tarp tėvų ir vaikų šeimoje atsirandančius dūmus bei dūmelius savo plunksna čia sklaido kun. dr. J. Gutauskas. Viltiną pažadą poezijai teikia ir Rūtos Alšytės eilėraščiai, pavyzdžiui, kad ir šitas:

Polifonija

Daugiaspalviai garsai sugaudžia, skirstos, melodijų audekla audžia.

Daugiaspalviai garsai išsiviję pildo spalvom tamos karalių.

Palankiai recenzuojama Nijolės Jankutės vaikams skirtoji knyga "Samo ežero sekliai"; įdomūs ir įprastiniai žurnalo apžvalgų skyriai: Šeima ir auklėjimas, Moterų pasaulyje, Organizacinė veikla, Madų ir grožio pasaulis, Gyvenamoji aplinka, Šeiminių kampelis.

Žurnalas didelio formato, spausdinamas labai gerame popieriuje, gausiai iliustruotas nuotraukomis ir mūsų dailininkų darbais. Kiekviena šviesesnė lietuvių moteris be šio žurnalo vargu ar gali apsieiti.

● **PENKTAS PIETŲ AMERIKOS LIETUVIŲ KONGRESAS.** 1918 — 1973. Sao Paulo 1973 m. vasario mėn. 25 — 25 d. Paruošė PALKO Spaudos ir informacijos komisija Sao Paulo, Brazilijoje. Tiražas 1000 egz. Tai gausiai nuotraukomis iliustruotas ir žurnalistine prasme neblogai su- tvarkytas 80 psl. kongresinis leidinys. Nuotraukose ir tekstuose taikliai atsispindi visos lietuvių tautos šiandieninės laisvės aspiracijos, o taipgi gana įvairus ir gyvas Pietų Amerikos lietuvių gyvenimas. Malonu pastebėti, jog Pietų Amerikos lietuvių savo kongreso proga nepaėjo negirdomis pro sostinės Vilniaus šiemet minimą 650 metų jubiliejų. Kongreso leidinyje sostinės su- kaktis skirtas teksto ir nuotraukų randame net penkis didelius puslapius, kai tuo tarpu JAV lietuvių kolonijose ir jų gausiuose Vasario 16-tos minėjimuose mūsų sostinės jubiliejus buvo visiškai pamirštas.

● **AKIRACIJAI, 1973 m. sausio mėn. Nr. 1.** Atviro žodžio mėn- raštis. Šio numerio redaktoriai: D. Bielskus, K. Drunga, G. Procuta, L. Mockūnas, dr. T. Remeikis, Z. Rekašius, H. Zemelis. Metinė prenumerata 6 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 6821 S. Maplewood Ave., Chicago, Ill. 60629.

Numeryje šį kartą gerai parengtas ir įdomus pasikalbėjimas su rašytoju Stasiu Santvaru jo 70 metų proga.



Pietų Amerikos lietuvių kongresinio leidinio viršelis

50 MODERNIŲ POETŲ

Penkiasdešimties dabarties amerikiečių ir britų kūrybos pavyzdžių su jų biografijomis ir kritiškų vertinimų yra duodama naujame veikale: "Fifty Modern American and British Poets, 1920—1970". Knyga redagavo Louis Untermeyer. Kaina 7 dol. 95 ct.